

Miia Sauristo

Vanhempien stressin yhteys lapsen kehitykseen

Kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Hoito- ja terveysala

Kätilötyö

Opinnäytetyö

6.11.2017

Tekijä(t) Otsikko	Miia Sauristo Vanhempien stressin yhteys lapsen kehitykseen
Sivumäärä Aika	36 sivua + 4 liitettä 6.11.2017
Tutkinto	Kätilötyö AMK
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Kätilötyö
Ohjaaja(t)	Lehtori Marja Salmela FT, TtM,Sh
<p>Stressin ajatellaan heikentävän vanhemmuutta ja olevan yhteydessä vanhemman käyttämiin kasvatuskäytäntöihin. Kun vanhempi on stressaantunut, stressi vaikuttaa hyvinvointiin ja vanhemman hyvinvointi heijastuu vanhemmuuteen. Kiireisyys, väsymys ja stressi ovat yleisiä suomalaisten lapsiperheiden vanhempien keskuudessa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata mahdollista yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen iänmukaisen psyykkisen kehityksen välillä. Koko opinnäytetyön tekoa ohjasi tutkimuskysymys: ”millainen mahdollinen yhteys vanhempien stressillä on lapsen ikätasoiseen psyykkiseen kehitykseen?”. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ”positiivisen mielenterveyden edistäminen lapsiperheissä” -hankkeelle.</p> <p>Työ toteutettiin soveltaen kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Aineistoa haettiin systemaattisesti tietokannoista sekä täydennettiin manuaalisesti. Aineistoksi valikoitui kymmenen englanninkielistä tutkimusartikkelia. Valittu aineisto analysoitiin induktiivisesti eli aineistolähtöisesti.</p> <p>Sisällön analyysi tuotti neljä yläluokkaa, jotka ovat ”Vanhempien stressin yhteys sosiaaliseen kehitykseen”, Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen”, ”Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan” ja ”Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen”. Yläluokat muodostivat kokoavan luokan nimeltään ”Vanhempien stressin yhteys lapsen psyykkiseen kehitykseen”. Tarkastellessa vanhemman stressin ja lapsen kehityksen välistä yhteyttä ei voida varmaksi sanoa sitä, mikä on syy ja mikä seuraus. Analyysin tulokset ovat samanlaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa.</p>	
Avainsanat	3-5-vuotiaan lapsen psyykkinen kehitys, vanhempien stressi

Author(s) Title	Miia Sauristo Relationship between parental stress and child development
Number of Pages Date	36 pages + 4 appendices 6 November 2017
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and health care
Specialisation option	Midwifery
Instructor(s)	Lecturer Marja Salmela PhD, MSc, Ng
<p>Stress can have an effect on parenting. When parents are under stress, the stress affect wellbeing and parent's wellbeing reflects to parenting. Rush, tiredness and stress are very common among Finnish parents.</p> <p>The purpose of this literature review was to find earlier literature and to describe possible relationship between parental stress and children's psychological development. Literature review was guided by research question: "what kind of possible relationship are between parental stress' and children's age related psychological development?"</p> <p>As for methods this literature review was made with adapted descriptive literature review. The data for this literature review was collected on a systematic literature search in data-bases and manually which followed systematic literature review principles. The material was analyzed with content analysis.</p> <p>Content analysis produced four upper categories, namely "parental stress' relationship with child's social development", "parental stress' relationship with child's emotional life and its development", "parental stress' relationship with child's entire functioning" and "parental stress' relationship with child's behavior".</p> <p>The results showed that parent's stress has a relationship with children's psychological development. Earlier research confirms results. The reasons for this phenomenon are several and it is hard to say what are reasons and what are consequences.</p>	
Keywords	parental stress, child's psychological development ages 3-5

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tietoperusta	2
2.1	Lapsen iänmukainen psyykinen kehitys 3-5 -vuotiaana	2
2.2	Vanhemman stressi	4
3	Aiemmat tutkimustulokset	6
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet	7
5	Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät	8
5.1	Opinnäytetyö kirjallisuuskatsauksena	8
5.2	Opinnäytetyön aineiston haku ja valinta	9
5.3	Opinnäytetyön aineiston analysointi sisällön analyysillä	10
6	Opinnäytetyön tulokset	13
6.1	Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen	13
6.2	Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen	16
6.3	Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan	21
6.4	Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen	23
7	Pohdinta	26
7.1	Tulosten ja tutkimuksien pohdinta	26
7.1.1	Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen	26
7.1.2	Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen	26
7.1.3	Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan	27
7.1.4	Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen	28
7.1.5	Tutkimuksista yleisesti	28
7.2	Opinnäytetyön luotettavuus	30
7.3	Opinnäytetyön eettisyys	31
7.4	Jatkotutkimushaasteet	32
7.5	Ammatillinen kehitys	32
	Lähteet	33

Liitteet

Liite 1. Valittu aineisto

Liite 2. Alkuperäisilmaukset ja pelkistykset

Liite 3. Pelkistyksistä alaluokkiin

Liite 4. Alaluokista yläluokkiin ja yhdistävään luokkaan

1 Johdanto

Pitkittyneen stressin oireet heijastavat väsähtämistä. Tyypillisiä stressin oireita ovat psyykkisellä tasolla ärtyneisyys, ahdistuneisuus, mielialan lasku, hermostuneisuus, keskittymisvaikeudet ja unihäiriöt. Fyysisesti stressi oireilee muun muassa eristäytymisenä, kipuna tai särkynä, vaikeutena rentoutua sekä aloitekyvyttömyytenä. (Ahola – Toppinen-Tanner 2012.)

Vuonna 2015 Suomen virallisen tilaston mukaan Suomessa oli 1 475 000 perhettä, joista lapsiperheitä oli 571 000 (Suomen virallinen tilasto 2016). Stressin ajatellaan heikentävän vanhemmuutta ja olevan yhteydessä vanhemman käyttämiin kasvatuskäytäntöihin (Rönkä ym.2009; Belsky 1984). Kun vanhempi on stressaantunut, stressi vaikuttaa hyvinvointiin ja vanhemman hyvinvointi heijastuu vanhemmuuteen (Belsky 1984). Kiireisyys, väsymys ja stressi ovat yleisiä suomalaisten lapsiperheiden vanhempien keskuudessa (Laajasalo – Pirkkola 2012:28). Perheenjäsenten päivään vaikuttavat tunteet päivän mielialan, tunnetyön ja ilmapiirin kautta, jotka heijastuvat jäsenten toimintaan ja suhteisiin perheessä (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009: 19). Vanhemman mieliala ja hyvinvointi heijastuvat kotona lapsi-vanhempi suhteeseen.

Lapsen tärkeimmät siteet ennen kouluikää ovat vanhemmat tai huoltajat ja muut läheiset, joiden kanssa ollaan tiiviissä kontaktissa. Perusturvallisuus on tasapainoisen psyykkisen kehityksen edellytys. Kun vanhemmat osoittavat kiinnostustaan ja kiintymystään, mutta samalla asettavat lapselle rajat ja tuntevat vastuunsa, kehitys etenee yleensä suotuisasti. (Laine – Vilkkö-Riihelä 2012.)

Opinnäytetyö on osa ”positiivisen mielenterveyden edistäminen lapsiperheessä” -hanketta. Hankkeen päämäärä on kehittää toimintamalleja hyvinvoinnin ohjaamiseen, positiivisen mielenterveyden asiakaslähtöisen arvioinnin välineitä 3-5 vuotiaille lapsille ja heidän perheille sekä edistää 3-5- vuotiaiden lasten osallisuutta dialogisesti. (Rekola.) Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kuvata mahdollista yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen psyykkisen kehityksen välillä kirjallisuuskatsauksen avulla. Aiheena stressin yhteys lapsen kehitykseen on keskeinen, jotta tiedostetaan stressin vaikutuksia lapsiperheeseen ja pystytään luomaan hyvä ja turvallinen kehys lapsen kasvulle ja kehitykselle.

2 Opinnäytetyön tietoperusta

2.1 Lapsen iänmukainen psyykkinen kehitys 3-5 -vuotiaana

Ihmisen kehitykseen vaikuttavat sekä biologiset tekijät, kuten geenit, hermosto ja aivojen kypsyminen, että sosiokulttuuriset tekijät, kuten lähipiiri, ympäristö ja kulttuurivuoro-vaikutus. Perimä antaa mahdollisuuksia ja valmiuksia tuntea ja toimia tietyllä tavalla. Ympäristö voi edistää tai estää valmiuksien toteutumista. Ihmisen oma toiminta on kolmas kehitykseen vaikuttava tekijä. Oma aktiivisuus ja valinnat vaikuttavat perimän ja ympäristön luomien mahdollisuuksien toteutumiseen. (Laine – Vilkkö-Riihelä 2012: 20–21.)

Piagetin mukaan 3-5 vuotias lapsi on esioperationaalisessa vaiheessa (n. ikävuodet 2-7), joka muodostuu esikäsitteellisestä vaiheesta (ikävuodet 2-4) ja intuitiivisen ajattelun vaiheesta (ikävuodet 4-7). Esikäsitteellisessä vaiheessa lapsen kielitaito laajenee nopeasti, muisti ja päättelytaidot kehittyvät ja lapsi pystyy kuvitteelliseen leikkiin. Lapsen ajattelu on vielä itsekeskeistä ja hän osaa nähdä asiat vain omasta näkökulmastaan. Intuitiivisen ajattelun vaiheessa lapsi luokittelee esineitä yhden ominaisuuden mukaan. Ajattelua ohjaa yksityiskohtien huomioiminen. Lapsi tekee suoria havaintoja asioista ja on utelias ja oppimisenhaluinen, mikä ilmenee pohdintoina elämän peruskysymyksistä ja tunteista. (Piaget, 1953:24; Horppu – Leppämäki – Nurmiranta 2014: 24–35.) Taulukossa 1 on esitelty lapsen psyykkinen kehitys tarkemmin eri ikävuosina (ks. taulukko 1).

Lapsen sosiaalinen kompetenssi muodostuu eri alataidoista, joita ovat itsesäätely ja tunnetaidot (empatia, impulssien hallinta), sosiokognitiiviset taidot (tavoitteiden ja ratkaisujen ennakointi ja arviointi), sosiaaliset taidot (kommunikointi, kuunteleminen, auttaminen) sekä kiintymyssiteet ja osallisuus (yhteisöllisyyden ja kuulumisen kokemus). Lapsen sosiaalinen kompetenssi laajenee ja monipuolistuu kolmen ja kuuden ikävuoden välillä. Lapsi pystyy aiempaa paremmin hahmottamaan ympäristön tapahtumia ja kuvaamaan niitä kielellisesti. Kielellinen kehitys mahdollistaa uudenlaisen sosiaalisen kanssakäymisen, mikä näkyy mielikuvitus- ja roolileikkeinä toisten lasten kanssa. Vähitellen lapsi oppii arvioimaan oman käytöksen seurauksia esimerkiksi leikki-tilanteissa. (Ahonen ym. 2014: 61–62.)

Aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus toimii kehitysrakenteena lapsen kehitykselle, kun aikuinen pyrkii sovittamaan vaatimuksiaan lapsen iänmukaiselle tasolle ja lisäämään vaativuutta, kun lapsi hallitsee jonkin tehtävän edellyttämät toiminnot. Aikuiset voivat antaa suoria tai epäsuoria vaikutuksia lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Suorasta vaikutuksesta esimerkkinä vanhempi järjestää tilanteita joissa lapsi kohtaa muita lapsia ja ystäviään. Epäsuorasti aikuiset vaikuttavat muuan muassa perheen ilmapiiriin ja vanhempien keskinäisen sekä lapsen ja vanhemman välisellä vuorovaikutuksella. (Ahonen ym. 2014: 62, 72.)

Leikki-ikäisen (ikävuodet 2-6) lapsen keskeisin psyykkistä kehitystä edistävä ja suojaava tekijä on turvallinen, hoivaa ja huolenpitoa sisältävä suhde vanhempiin tai vähintään yhteen muuhun läheiseen aikuiseen (Laajasalo – Pirkkola 2012:28). Lapsen tärkeimmät siteet ennen kouluikää ovat vanhemmat tai huoltajat ja muut läheiset, joiden kanssa ollaan tiiviissä kontaktissa. Perusturvallisuus on tasapainoisen psyykkisen kehityksen edellytys. Kun vanhemmat osoittavat kiinnostustaan ja kiintymystään, mutta samalla asettavat lapselle rajat ja tuntevat vastuunsa, kehitys etenee yleensä suotuisasti. Tervettä kehitystä edistävät myös lapsen arvostaminen ja hyväksyminen sellaisenaan. (Laine – Viikko-Riihelä 2012.)

Kehitys ei aina etene odotusten mukaisesti. Lapsen ympäristössä tai lapsessa itsessään olevat tekijät voivat viedä kehitystä kielteiseen suuntaan. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa stressaavat elämäkokemukset, viivästynyt kielen kehitys ja käyttäytymisongelmat. Riskitekijöiden kasaantuminen lisää ongelmien esiintymisen todennäköisyyttä myöhemmissä kehityksen vaiheissa. Kasvu ympäristön epäsuotuisat tekijät yhdistettynä lapsen rajallisiin voimavaroihin lisäävät haavoittuvuutta. Lapsen ikä, kehitystaso ja henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat siihen, miten lapsi reagoi riskitekijöihin. (Ahonen ym. 2014:73–74.) Lasten psyykinen huono olo kuten emotionaalisen tuen puute tai liialliset stressitilanteet voivat näyttäytyä esimerkiksi somaattistyyppisinä oireina, kasvun hidastumisena, lisääntyneenä ärtyisyytenä tai vetäytymisenä sosiaalisista tilanteista (Aronen – Sourander 2014; Tamminen 2016:194).

Taulukko 1. Psyykkinen kehitys 3-5 vuotiailla

Ikävuodet	Psyykkinen kehitys
Kolme vuotias	Sosiaalinen kommunikointi monipuolistuu (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012). Uusien sanojen innokas oppiminen, omatekoisia muotoja ja taivutuksia ilmenee. Siirrytään yhteisleikkiin kuten rooli- leikkeihin (Ahonen ym. 2014). Lapsi tutkii ympäristöään ja itseään, hän alkaa ymmärtää oman erillisyytensä ja kokea sosiaalisia tunteita kuten syyllisyyttä, empatiaa ja häpeää. Lapsi opettelee oman tahtonsa ilmaisua ja tekemään asioita itse. Sukupuoliroolit alkavat näkyä ja sukupuoli-identiteetti kehittyä. Minuus alkaa kehittyä ikävuoden lopulla, mitä ennen on vaikea ottaa muita huomioon. (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012.)
Neljä vuotias	Kielellinen tietoisuus laajenee ja puhe on lähes ymmärrettävää (Ahonen ym. 2014). Ystävyysuhteiden luominen alkaa ja leikitään yhdessä muiden kanssa. Lelujen jakaminen ja oman vuoron odottaminen helpottuvat mutta ristiriitatilanteissa tarvitaan aikuisen ohjausta. Moraalinen taju alkaa kehittyä ja lapsi alkaa pohtia oikean ja väärän eroja sekä erilaisten ilmiöiden ja asioiden tarkoitusta. Lapsi ymmärtää miten tulee käyttäytyä, vaikka ei jaksa aina käyttäytyä sen mukaan. Hän on itsenäinen ja omatoiminen. (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012.)
Viisi vuotias	Tarinankerrontataito kohenee. Sääntöleikit alkavat (Ahonen ym. 2014). Lapsella on tarve tehdä asiat oikein ja toimia sääntöjen mukaan. Ryhmäkokemukset ovat tärkeitä ja lapsi viihtyy ikäistensä seurassa. Lapsi osaa huomioida toisten tunteita, olla sovittelleva sekä miettiä miltä asiat toisesta tuntuvat. Minäkuvan kehitystä tukevat maalaaminen ja piirtäminen. Hyväksynnän ja onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä. (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012.)

2.2 Vanhemman stressi

Stressi on elimistön reaktio fyysisiin ja psyykkisiin paineisiin, haasteisiin ja muutoksiin. Ihminen kokee, ettei pysty selviytymään ympäristön vaatimuksista (Laine – Vilkkoriihelä 2013: 46; Bolitho - Lawrence 2011). Stressistä tulee erottaa stressitila, stressorit eli stressiä aikaansaavat tapahtumat ja asiat, selviytymiskeinot sekä stressin seuraukset eli psyykkiset ja somaattiset oireet. Arkikielessä stressi on kaikkia näitä asioita. (Keltikangas-Järvinen 2008.)

Ajoittainen stressi on väistämätöntä ja pieninä määrinä stressi parantaa fyysistä ja psyykkistä suorituskykyä. Liiallisena ja pitkittyneenä stressi heikentää hyvinvointia ja altistaa psyykkisille ja fyysisille sairauksille. (Koskinen 2014.) Pitkittyneen stressin oireet heijastavat väsähtämistä. Tyypillisiä stressin oireita ovat psyykkisellä tasolla ärtyneisyys, ahdistuneisuus, mielialan lasku, hermostuneisuus, keskittymisvaikeudet ja unihäiriöt. Fyysisesti stressi oireilee muun muassa eristäytymisenä, kipuna tai särkynä, vaikeutena rentoutua sekä aloitekyvyttömyytenä. (Ahola – Toppinen-Tanner 2012.) Stressi aktivoi useita fysiologisia järjestelmiä, kuten autonomisen hermoston, hormoni-toiminnan, immuunijärjestelmän sekä keskushermoston. Ihmisen synnynnäiset ominaisuudet ja kokemukset vaikuttavat siihen kuinka voimakkaasti elimistö reagoi. Stressinsietokyvyssä on suuria eroja yksilöiden välillä. Se, mikä on toiselle sairastuttava, on toiselle piristävä haaste. (Laine – Vilkkö-Riihelä 2013.)

Stressoreina vanhemmille voivat olla esimerkiksi työn ja vanhemmuuden yhteen sovittaminen, taloudellinen tilanne, työ itsessään, parisuhde, suuret elämäntapahtumat ja muutokset sekä itse vanhemmuus (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009; Bolitho – Lawrence 2011). Kiireisyys, väsymys ja stressi ovat yleisiä suomalaisten lapsiperheiden vanhempien keskuudessa. Perheenjäsenten päivään vaikuttavat tunteet päivän mielialan, tunnetyön ja ilmapiirin kautta, jotka heijastuvat jäsenten toimintaan ja suhteisiin perheessä. (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009.)

Päivittäiset vanhemmuuden tehtävät voivat olla hämmentäviä, turhauttavia tai ärsyttäviä ja voivat helposti olla stressaavia vanhemmille. Jokapäiväinen vanhempien stressi on yleistä. Vanhempien stressi on yhtälö yksilöllisistä piirteistä kuten lapsen luonteesta, vanhempien luonteesta, tilanteista, jotka kuuluvat vanhemmuuteen ja vanhemman kommunikoinnista lapsen kanssa perheen sisällä. (Crnic – Low 2002.)

Vanhemmuuden laatu voi vaarantua, kun vanhemmalla on paljon psyykkistä kuormitusta kuten stressiä (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009). Vanhempien päivittäinen stressi vaikuttaa suoraan vanhempien psyykkiseen hyvinvointiin, asenteisiin, uskomuksiin ja käytökseen lasten läsnä ollessa. Päivittäisellä tasolla arkisten askareiden kuten sisärusten välisten riitojen selvittely, sotkujen siivoaminen tai nukkumaan menoa vastustavan lapsen nukuttaminen ovat tavallisia ja yksistään hyvin merkityksellisiä mutta kasaantuessa yhteisvaikutus voi olla stressaava. (Crnic – Low 2002). Stressikokemukset korreloivat keskenään: yhdentyypinen stressi lisää toisen tyyppistä stressikokemusta

(Rönkä – Malinen – Lämsä 2009: 59). Vanhemmuuden stressillä on myös yhteys häiriintyneeseen vanhemmuuteen (Aldridge – Morgan – Robinson 2002).

Vanhempien työstressi on yhdistetty vanhemmilla ylikuormituksen tunteisiin ja raskautukseen (Bumpus – Crouter 2001). Työpaineet ovat lisääntyneet viime aikoina työelämässä. Saman aikaan perheen arvostus on noussut ja yhä useammin arvojärjestyksessä työn edelle. Tästä näkökulmasta pohdittuna perhettä arvostetaan enemmän mutta työ vaatii enemmän aikaa ja sitoutumista, jolloin arjesta voi tulla yhteensovittamisen taiteilua. (Hulkko 2007.) Vanhempien, jotka kokevat riittämättömää aikaa rentoutumiseen, liikuntaan, ystäville, sukulaisille ja lapsille, on havaittu kokevan enemmän stressiä (Axmon – Eek – Håkansson 2014).

3 Aiemmat tutkimustulokset

Pitkittyneenä stressi voi vaikuttaa vanhemmuuden tyyliin ja vanhempi-lapsi vuorovaikutukseen. Stressi ei itsessään vaikuta lapseen vaan vanhemmuuden laatuun ja toimivuuteen perheenä, mikä vaikuttaa lapsen kehityksen olosuhteisiin. (Cronic – Low.) Aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu vanhemmuuden stressin olevan yhteydessä lapsen alisääteilyyn (Calkins – Keane – Williford 2006; Bowker - Cooper – Coplan 2003), käytösongelmiin ja matalampaan sosiaaliseen kompetenssiin (Cronic – Low 2002). Tutkimuksessa on havaittu myös korkean vanhemmuuden stressin pahentavan lapsen käytösongelmia ja lisääntyneiden käytösongelmien todettiin pahentavan vanhemmuuden stressiä (Baker ym. 2003; Calkins – Keane – Williford 2006). Työstressi vanhemmilla on yhdistetty vanhempi-lapsi suhteen vastaanottavuuteen ja lisääntyneisiin konflikteihin (Bumpus – Crouter 2001). Vanhempien käsitys ja odotukset lapsen käytöksestä vaikuttavat kokemukseen lapsen käytöksestä. Stressaantuneet vanhemmat keskittyvät enemmän lapsen negatiivisiin puoliin. (Aldridge – Morgan – Robinson 2002.) Vanhempien stressin vähentymisen on huomattu yhdistyvän positiivisempaan vanhempaan ja lapseen (Cronic – Low 2002).

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet

Vuonna 2015 Suomessa oli 1 475 000 perhettä, joista lapsi perheitä oli 571 000. Lapsiperheeseen kuuluu vähintään yksi alle 18- vuotias lapsi. (Suomen virallinen tilasto 2016.)

Suomalaiset ovat nousseet työyhteisöjä koskevassa tutkimuksessa Euroopan Unionin kiireisimmäksi kansaksi. Tutkimuksissa on myös ilmennyt, että suomalaiset nukkuvat huonosti ja yli puolet kärsivät työperäisestä stressistä (Kulovesi 2009). Kahden vanhemman perheissä oli vuonna 2005 69,4 % molemmat vanhemmat työssä käyviä ja 26,7 % vain toinen vanhemmista työssäkäyvä (Rintanen - Säkkinen 2007:253).

Vanhemman henkistä hyvinvointia pidetään vanhemmuuteen vaikuttava tekijänä. Stressin ajatellaan heikentävän vanhemmuutta ja olevan yhteydessä vanhemman käyttämiin kasvatuskäytäntöihin. (Rönkä ym.2009; Belsky 1984.) Kun vanhempi on stressaantunut, stressi vaikuttaa hyvinvointiin ja vanhemman hyvinvointi heijastuu vanhemmuuteen (Belsky 1984).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata mahdollista yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen psyykkisen kehityksen välillä kirjallisuuskatsauksen avulla. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa hyötyä itselleni, muille opiskelijoille, hankkeelle sekä aiheesta kiinnostuneille. Tästä opinnäytetyöstä voivat hyötyä muun muassa lasten ja perheiden parissa työskentelevät, terveysalan työntekijät, vanhemmat sekä tulevat opinnäytetyötä tekevät opiskelijat.

Tutkimuskysymys: millainen mahdollinen yhteys vanhempien stressillä on lapsen ikätasoiseen psyykkiseen kehitykseen? Keskeisiä käsitteitä ovat lapsen psyykkinen kehitys ja vanhempien stressi.

5 Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät

5.1 Opinnäytetyö kirjallisuuskatsauksena

Kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutkimusmenetelmää, jossa kerätään olemassa olevaa tietoa, arvioidaan tiedon laatua, analysoidaan tieto ja lopuksi raportoidaan tulokset (Kääriäinen – Lahtinen 2006). Katsaus keskittyy yhteen kysymykseen ja esittelee keskeisen kirjallisuuden ja tutkimusotannot (Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2013: 97). Kirjallisuuskatsausten kirjo on suuri ja kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi muoto (Ahonen ym. 2013).

Tämä kirjallisuuskatsaus soveltaa narratiivista kirjallisuuskatsausta, johon on valittu hoitotieteellisiä tutkimusartikkeleita analysoitavaksi. Narratiivinen eli kuvaileva kirjallisuuskatsaus kokoaa ja syntetisoi tutkimustietoa sanallisesti (Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2013: 94). Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tuottaa tutkimuskysymykseen perustuva kuvaileva ja laadullinen vastaus siihen, mitä ilmiöstä tiedetään jo sekä uusien johtopäätösten tekeminen (Ahonen ym. 2013).

Kirjallisuuskatsaus etenee vaiheittain. Ensimmäinen vaihe on kirjallisuuskatsauksen tarkoituksen ja tutkimuskysymyksen määrittäminen (Axelin – Stolt – Suhonen 2015: 23–33; Kääriäinen – Lahtinen 2006). Tutkimuskysymys ohjaa koko prosessia. Tutkimuskysymys määrittelee keskeiset käsitteet ja se liitetään osaksi käsitteellistä tai teoreettista kehystä. Toisessa vaiheessa tehdään kirjallisuushakua ja valitaan analysoitava aineisto, mitä ohjaa tutkimuskysymys. (Ahonen ym. 2013.) Systemaattisen kirjallisuushaun tarkoitus on tunnistaa ja löytää tutkimuskysymykseen vastaavia alkuperäistutkimuksia (Axelin – Stolt – Suhonen 2015: 23–33). Aineiston valinnassa tulee huomioida alkuperäistutkimuksen suhde tutkimuskysymykseen, kuten miten ne täsmentävät, kritisoivat, avaavat tai jäsentävät tutkimuskysymystä (Ahonen ym. 2013). Kirjallisuushaku tapahtuu tietokannoista ja manuaalisesti (Axelin – Stolt – Suhonen 2015: 23–33; Ahonen ym. 2013; Kääriäinen – Lahtinen 2006). Kun aineistojen hakeminen on alkanut ja haluttuja aineistoja alkaa löytyä, aloitetaan kolmas vaihe, jossa arvioidaan valittuja tutkimuksia. Arvioinnin tarkoituksena on tarkastella tutkimuksen asetelman eheyttä ja luotettavuutta. Arviointiin on monta ohjetta ja usein arvioinnin voidaan katsoa olevan itsenäinen vaihe tai osa aineistojen valintaa. Neljännessä vaiheessa tehdään aineiston analysointia eli jäsennellään ja tehdään yhteenvetoja tutkimusten tuloksista. (Axelin –

Stolt – Suhonen 2015: 23–33.) Aineistosta haetaan merkityksellistä sisältöä ja ryhmitellään sisällön mukaisiin kokonaisuuksiin (Ahonen ym. 2013). Viimeisessä vaiheessa tulokset raportoidaan. Katsauksessa raportoidaan kaikki edellä mainitut vaiheet, jotta tutkimuksen voisi toistaa joku muu ja lukijat voivat arvioida luotettavuutta ja keskeisiä tuloksia (Axelin – Stolt – Suhonen 2015: 23–33). Raportointi sisältää myös menetelmällisen ja eettisen ja luotettavuuden arvioinnin (Ahonen ym. 2013.).

5.2 Opinnäytetyön aineiston haku ja valinta

Aineistoa haettiin systemaattisesti Medic, Chinal sekä Medline -tietokannoista ja täydennettiin manuaalisesti Google Scholar -hakukoneella. Taulukossa 2 on kuvattu hakuprosessia. Aineiston haut Medic ja Medline -tietokannoista eivät tuottaneet tuloksia.

Kirjallisuuskatsauksen laatimiseen valitaan mahdollisimman tasokkaita tieteellisiä julkaisuja, joita on tarkasteltu kriittisesti. Kriittisyyden tulee kohdistua sekä tutkimuksen ikään, jotta tieto on ajankohtaista koko ajan muuttuvassa maailmassa, että otosten kokoon ja tutkittavien palkkioihin. (Kannkkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 93–94.) Aineistojen valintakriteerit tässä opinnäytetyössä ovat: 1) aineistosta löytyy vastaus tutkimus kysymykseen, 2) on julkaistu vertaisarvioidussa julkaisussa, jolloin aineistoa voi pitää luotettavana, 3) tutkittavien lasten iän tulee kattaa 3-5- vuotiaat, 4) tutkittavilla lapsilla ei ole diagnooseja syndroomista tai kehityshäiriöistä ja 5) artikkelit ovat julkaistu vuosina 2005-2017. Valitut aineistot ovat koottu taulukkoon (ks. Liite 1). Valittu aineisto koostuu kymmenestä englanninkielisestä tutkimusartikkelista. Tutkimuksista yhdeksän on tehty Yhdysvalloissa ja yksi Alankomaissa. Valitut aineisto täyttävät valintakriteerit.

Taulukko 2. Hakuprosessi

Tietokanta ja hakusanat	Kaikki tulokset	Jatkoon otsikon perusteella	Jatkoon abstraktin perusteella	Hyväksytyt
Chinal	Rajauksella: preschool 2-5			
Stress and children development	189	7	2	1 (Henninger)
Parenting stress and Children	214	4	3	3 (Puff, Bang, Bakermans-Kranenburg)
Parenting stress and child*	253	4	2	1 (Dumas)
Cognitive development and stress	26	3	2	1 (Guajardo)
Manuaalisesti haetut aineistot	-	-	-	4

5.3 Opinnäytetyön aineiston analysointi sisällön analyysillä

Sisällön analyysi kuvaa tiivistetysti aineistojen sisältöä. Analyysi etenee vaiheittain: tutustuminen, pelkistäminen, luokittelu, tulkinta sekä arviointi (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2013: 166). Sisällön analyysi etenee joko aineistolähtöisesti (induktiivisesti) tai aikaisemmasta käsitejärjestelmästä (deduktiivisesti). Induktiivisessa sisällön analyysissä valituista aineistoista etsitään kaikki tutkimuskysymykseen vastaavat lauseet ja kootaan taulukkoon. Alkuperäiset ilmaukset pelkistetään niin, että jäljelle jää vain suomenkielellä lauseen ydinsisältö, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Pelkistykset kirjataan samoin termein kuin alkuperäisessä aineistossa. Tämän jälkeen pelkistykset jaetaan sisällön mukaan ensin alaluokkiin, jossa samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään samaan luokkaan. Alaluokat nimetään sisältöä kuvaavasti. Alaluokittelun jälkeen alaluokat jaetaan yläluokkaan, joka kuvaa alaluokkien sisältöä hyvin. (Kyngäs – Vanhanen 1999.)

Tämän opinnäytetyön aineisto analysoitiin induktiivisen sisällön analyysin mukaisesti. Sisällön analysointi alkoi syventymällä perusteellisesti valittuihin aineistoihin. Aineis-

toista etsittiin kaikki lauseet, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen, ja koottiin taulukoon. Jokainen alkuperäisilmaus ja pelkistys numeroitiin niin, että pistettä ennen oleva numero kertoo mistä tutkimuksesta alkuperäisilmaus tai pelkistys on ja pisteen jälkeinen numero ilmaisee alkuperäisilmauksen luvun. Taulukoinnin jälkeen alkuperäisilmaukset pelkistettiin suomenkielelle. Pelkistykset numeroitiin alkuperäisilmauksien mukaisesti, jolloin on helppo löytää alkuperäinen ilmaus ja artikkeli. Kaikki alkuperäisilmaukset ja pelkistykset ovat koottu taulukkoon (ks. liite 2). Pelkistykset jaettiin sisällön mukaan alaluokkiin, jolloin samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistyivät omiksi luokiksi. Pelkistyksistä alaluokkiin jakautuminen on taulukoitu (ks. liite 3). Alaluokat jaettiin yläluokkiin, jolloin alaluokkien sisällöt muodostivat kuvaavia kategorioita. Yläluokat muodostivat kokoavan luokan. Alaluokista yläluokkiin ja kokoavaan luokkaan jaottelu on koottu liitteeksi (ks. liite 4). Kappaleen lopuksi on koottu esimerkkitaulukko sisällön analyysin vaiheista (ks. taulukko 3).

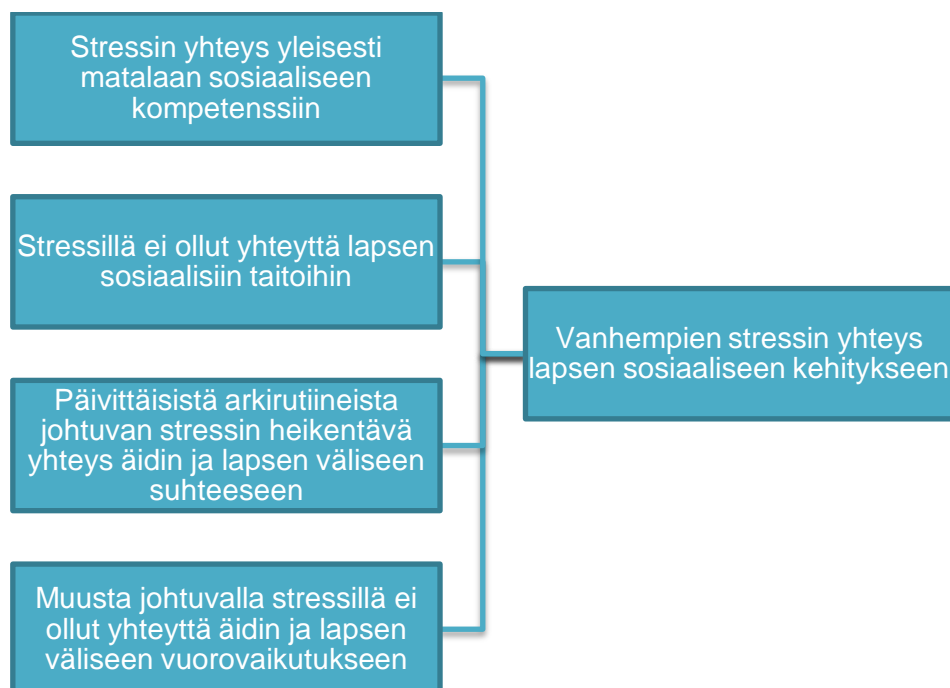
Taulukko 3. Esimerkit sisällön analysoinnin toteuttamisesta

Alkuperäisilmaus	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka	Kokoava luokka
Higher parenting stress ratings were linked to lower levels of classroom social competence, and higher levels of internalizing and externalizing behaviors (4.2)	<p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä matalaan sosiaaliseen kompetenssiin luokassa. (4.2)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä korkeaan arvoon internalisoivassa käytöksessä. (4.2)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressin arvo oli yhteydessä korkeaan arvoon eksternalisoivassa käytöksessä. (4.2)</p>	<p>Stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin.</p> <p>Stressin lisäävä yhteys lapsen alisäätelyn ilmenemiseen</p> <p>Stressin yhteys lisääntyneen ylisäätelyn ilmenemiseen lapsilla</p>	<p>Vanhempien stressin yhteys sosiaaliseen kehitykseen</p> <p>Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen</p>	Vanhempien stressin yhteys lapsen psyykkiseen kehitykseen
Results suggested that parenting stress is both an antecedent and consequence of child behavior problems. (5.3)	Vanhemmuuden stressi on sekä syy että seuraus lapsen käytösongelmille. (5.3)	Stressin yhteys lisääntyneiden, tarkemmin määrittelemättömien, käytösongelmien ilmenemiseen.	Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen	
Results of this initial analysis revealed a significant interaction term, suggesting that the relationship between parenting stress and child problem behaviors differed significantly as a function of culture. (9.1)	Yhteys vanhemmuuden stressillä lapsen ongelmakäytökseen on kulttuurisidonnainen. (9.1)	Stressin yhteys lapsen lisääntyneeseen ongelmakäyttämiseen on kulttuurisidonnainen	Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen	

6 Opinnäytetyön tulokset

Valittu aineisto tuotti yhteensä 29 alkuperäisilmausta, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Alkuperäisilmauksista sai yhteensä 54 pelkistystä. Pelkistyksistä muodostettiin 21 alaluokkaa. Alaluokista muodostui neljä yläluokkaa ja lopulta yksi kokoava luokka. Seuraavissa luvuissa kerrotaan ja havainnollistetaan analyysin prosessia kuvioiden, taulukoiden ja tekstin avulla. Läpi käydään koko prosessi pelkistyksistä lähtien. Tulevissa kappaleissa numerointi 1-10 viittaa siihen mikä aineisto on kyseessä ja pisteen jälkeinen numero mistä alkuperäisilmauksesta pelkistys on. Samaa numerointia on käytetty liitteiden taulukoista, joissa valittu aineisto (liite 1), alkuperäisilmaukset (liite 2), pelkistykset (liite 3) ja yläluokkien (liite 4) muodostuminen on esitelty. Tulokset ovat esitelty alaotsikoin, jotka ovat yläluokat. Yläluokat muodostivat yhden kokoavan luokan nimeltään ”vanhempien stressin yhteys lapsen psyykkiseen kehitykseen”. Alaluokista, yläluokkiin ja kokoavaan luokkaan muodostuminen on nähtävissä kokonaisuudessaan liitteessä neljä.

6.1 Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen

Kuvio 1. Yläluokan ”Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen” muodostuminen alaluokista

Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen muodostui yhdeksi analyysin yläluokaksi. Neljä alaluokkaa muodostivat tämän yläluokan ja tätä rakennetta on kuvattu kuviossa 1.

Alaluokka ”stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin” rakentui kahdesta pelkistyksestä (ks. taulukko 6). Pelkistyksissä stressillä on yhteys opettajien arvioon sosiaalisesta kompetenssista (4.1) ja stressi oli yhteydessä matalaan sosiaaliseen kompetenssiin. (4.2).

Taulukko 4. Alaluokan ”Stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokka
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen sosiaalisesta kompetenssista. (4.1)	Stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin.
Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä matalaan sosiaaliseen kompetenssiin luokassa. (4.2)	

Alaluokka ”stressillä ei ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin” muodostui kahdesta pelkistyksestä (ks. taulukko 5). Pelkistyksissä kuvattiin, ettei stressillä ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin (1.1) ja (1.2).

Taulukko 5. Alaluokan ” Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokka
Vanhempien stressillä ei ole suoraa yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin. (1.1)	Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin.
Kumulatiivisen stressin ja lapsen sosiaalisten taitojen välillä ei löydetty tilastollisesti merkittävää yhteyttä. (1.2)	

Alaluokan ”päivittäisistä arkirutiineista johtuvan stressin heikentävä yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen” rakentuu kolmesta pelkistyksestä, jotka on kuvattu taulukossa 4. Pelkistyksissä stressillä on yhteys äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen (3.5) ja vuorovaikutuksen iloon negatiivisesti (3.3) ja (3.5).

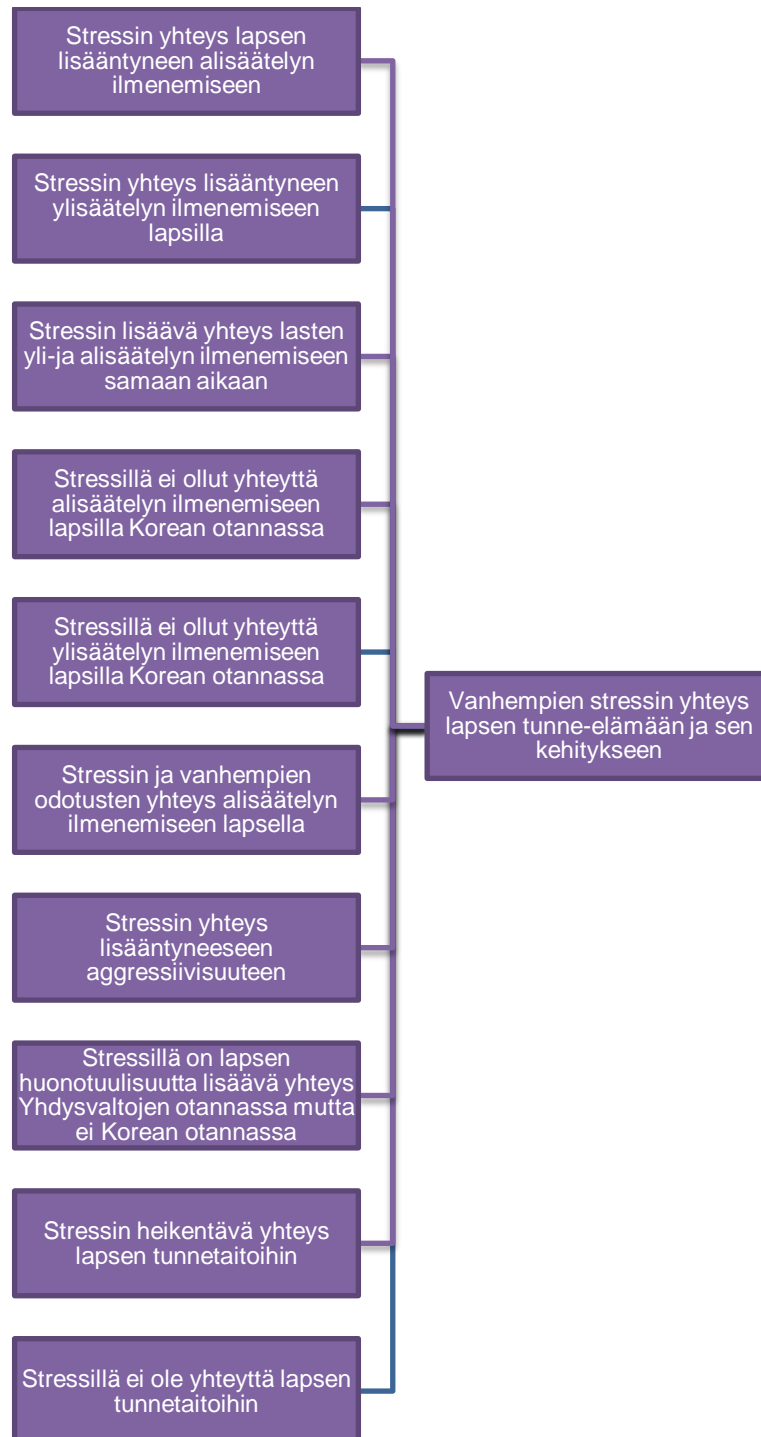
Taulukko 6. Alaluokan ”Päivittäisistä arkirutiineista johtuvan stressin heikentävä yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokka
<p>Vanhemmuuden aiheuttamat päivittäiset askareet vaikuttivat äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon negatiivisesti. (3.3)</p> <p>Stressillä on seuraamuksia vanhemmuuteen ja vanhempi-lapsi suhteeseen. (3.5)</p> <p>Vanhemmuuteen liittyvien arkirutiinien aiheuttama stressi on erityisen pysyvää ja vaikuttaa äiti-lapsi suhteeseen enemmänkin iloa poistavasti kuin negatiivista lisäen. (3.5)</p>	<p>Päivittäisistä arkirutiineista johtuvan stressin heikentävä yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen</p>

”Muusta johtuvalla stressillä ei ollut yhteyttä äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen” -alaluokka rakentui yhdestä pelkistyksestä ”Muu stressi ei vaikuttanut äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon (3.3)”. Tutkimuksessa oli eritelty muu stressi ja päivittäisistä arkirutiineista johtuva stressi erikseen. Muuta stressiä ei ollut määritelty tarkemmin.

6.2 Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen

Analyysin toiseksi yläluokaksi rakentui "vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen". Yläluokka rakentui kymmenestä alaluokasta. Yläluokan rakentuminen alaluokista on kuvattu kuviossa 2.

Kuvio 2. Yläluokan "Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen" muodostuminen alaluokista

Alaluokka ”Stressin yhteys lisääntyneen lapsen alisäätelyn ilmenemiseen” rakentui 11 pelkistyksestä. Tämä rakentuminen on kuvattu kokonaisuudessaan taulukossa 7. Tässä alaluokassa viisi eri tutkimusta (2,4,7,8 ja 9) tukivat yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen alisäätelyn ilmenemisen välillä. Tutkimuksessa (2) muutoksen jyrkkyyden välinen suhde kuvaa, että muutos vanhempien stressissä aiheuttaa myös muutoksen lapsen alisäätelyn ilmenemisessä samaan suuntaan kuin stressi. Esimerkiksi vanhemman stressin nousu aiheuttaa nousua lapsen alisäätelystä. Suomenkielisissä lähteissä on käytetty käsitteitä alisäätely ja ulospäinsuuntautunut häiriökäyttäytyminen, jotka kuvaavat parhaiten käsitettä eksternalisoiva käytös (Aro 2012; Ladonlahti – Naukkarinen – Vehmas 1998). Käsitteistä valitsin alisäätelyn käytettäväksi, koska mielestäni se kuvaa parhaiten tunne-elämän vaikeuksien heijastumista käytökseen. Alisäätely tarkoittaa lapsella itsesäätelyn vaikeuksia kuten pettymyksen ja vihantunteiden säätelyn hankaluutta, voimakkaiden tunteiden nopeaa viriämistä sekä vaikeutta rauhoittua voimakkaan tunnekokemuksen jälkeen. Nämä reaktiot heijastuvat lapsen ulkoisessa käytöksessä esimerkiksi uhmakkuutena, aggressiivisuutena, impulsiivisuutena tai kiukkukohtauksina. (Aro 2012)

Taulukko 7. Alaluokan ”Stressin yhteys lisääntyneen lapsen alisäätelyn ilmenemiseen” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistys	Alaluokka
Huoltajan stressi on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen kehityskaareen. (2.1)	Stressin yhteys lapsen lisääntyneen alisäätelyn ilmenemiseen
Huoltajan stressin muutoksen jyrkkyys on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen.(2.2)	
Vanhemman stressin lähtötaso on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen. (2.2)	
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon eksternalisoivasta käytöksestä.(4.1)	
Korkea vanhemmuuden stressin arvo oli yhteydessä korkeaan arvoon eksternalisoivassa käytöksessä. (4.2)	
Lapsilähtöisen vanhemmuuden stressi on yhteydessä lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1)	
Vanhempilähtöinen stressi on yhteydessä löyhään vanhemmuuteen ja ylireagointiin. Tämä vanhemmuuden stressin puoli yhdistettiin lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1)	
Yleinen stressi ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen eksternalisoinnin ongelmia. (8.1)	
Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen eksternalisoiviin ongelmiin. (8.2)	
Elämän stressi ennusti eksternalisoivia ongelmia lapsella. (8.4)	
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen eksternalisoiviin ongelmiin Yhdysvaltojen otannassa (9.2)	

Alaluokka ”Stressin yhteys lisääntyneeseen ylisäätelyn ilmenemiseen lapsilla” muodostui yhdeksästä pelkistyksestä. Tämän alaluokan muodostumista kuvaa taulukko 8.Viisi tutkimusta (4,6,7,8 ja 9) löysivät yhteyden vanhempien stressin ja lapsen ylisäätelyn välillä. Käsitteelle ”internalisoiva käytös” löytyi suomenkielisistä lähteistä vastaavat käsitteet ”sisäänpäinsuuntautunut häiriökäyttäytyminen” ja ”ylisäätely” (Aro 2012; Ladonlahti – Naukkarinen – Vehmas 1998). Valitsin käytettäväksi ylisäätelyn samoista syistä kuin alisäätelyn. Ylisäätely tarkoittaa lapsella liiallista itsesäätelystä kuten estyneisyyttä, katsekontaktin välttelemistä, mykistymistä puhuteltaessa, vaikeutta osallistua yhteisiin leikkeihin ja peleihin, masennuksen ja itsearvostuksen tunteita. Ylisäätely näkyy sosiaalisesti vetäytyvänä ja arkana käytöksenä. (Aro 2012)

Taulukko 8. Alaluokan ” Stressin yhteys lisääntyneen ylisäätelyn ilmenemiseen lapsilla” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokka
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen internalisoivasta käytöksestä.(4.1) Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä korkeaan arvoon internalisoivassa käytöksessä. (4.2) Lapsilähtöisen vanhemmuuden stressi on yhteydessä vanhemmuuden löyhyyteen ja lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Vanhempilähtöinen stressi on yhteydessä löyhyyteen ja ylireagointiin. Tämä vanhemmuuden stressin puoli yhdistettiin lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen internalisoivia ongelmia. (8.1) Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen internalisoiviin ongelmiin. (8.2) Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja stressi ennustivat lapsen internalisoivia ongelmia. (8.3) Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin yhdysvaltalaisilla äideillä. (9.2) Kasvatustaloudellinen stressi oli yhteydessä lapsen sulkeutuneeseen käytökseen.(6.3)	Stressin yhteys lisääntyneen ylisäätelyn ilmenemiseen lapsilla

Taulukossa 9 on kuvattu alaluokan ”Stressin yhteys lisääntyneeseen aggressiivisuuteen” muodostuminen kokonaisuudessaan. Alaluokka muodostui kahdesta pelkistyksestä.

Taulukko 9. Alaluokan ”Stressin yhteys lisääntyneeseen aggressiivisuuteen” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokat
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneeseen lapsen aggression. (6.1) Kasvatustaloudellinen stressi oli yhteydessä aggressiiviseen käytökseen. (6.3)	Stressin yhteys lisääntyneeseen aggressiivisuuteen

Alaluokka ”Stressin heikentävä yhteys lapsen tunnetaitoihin” muodostui neljästä pelkistyksestä ks. taulukko 11. Pelkistyksissä stressillä on yhteys lisääntyneisiin tunneongelmiin (6.2), tunnetaitoihin (8.5), tunneherkkyyteen (6.3) sekä ahdistuneisuuden ilmenemiseen (9.4).

Taulukko 10. Alaluokan ” Stressin heikentävä yhteys lapsen tunnetaitoihin.” muodostuminen

Pelkistykset	Alaluokat
Kasvatyslähäinen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän tunneongelmia. (6.2) Vanhempien stressi ja vanhemmuuden tyyli voivat myös vaikuttaa lapsen tunnetaitoihin (8.5) Vanhemmuuden stressi ennusti ahdistusta Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4) Kasvatyslähäinen stressi oli yhteydessä tunneherkkyyteen. (6.3)	Stressin heikentävä yhteys lapsen tunnetaitoihin.

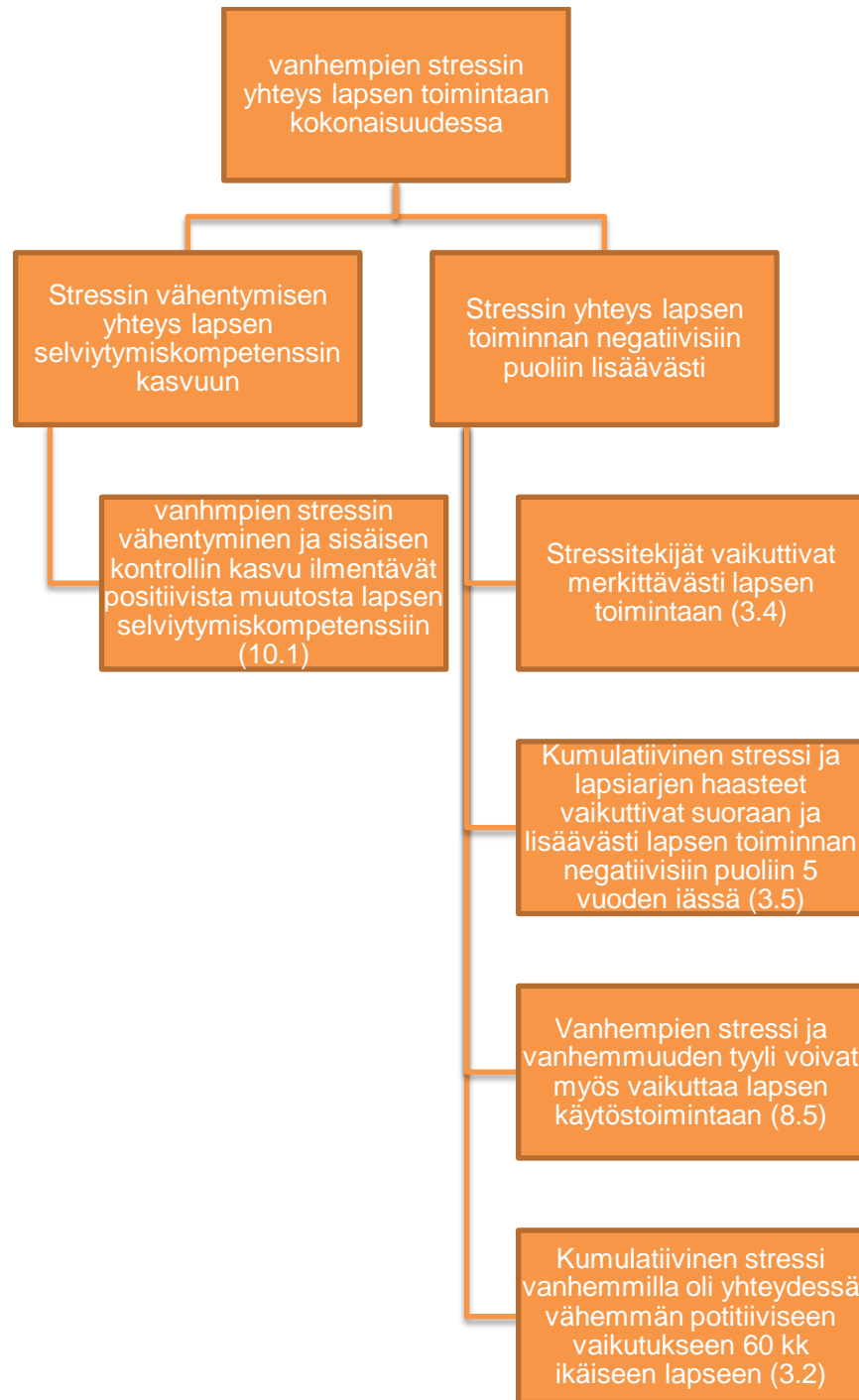
Taulukkoon 11 on koottu tämän yläluokan kuusi alaluokkaa, jotka koostuvat vain yhdestä pelkistyksestä. Alaluokan ”Stressin lisäävä yhteys lasten ylisääätelyn ja alisääätelyn ilmenemiseen samaan aikaan” mainitaan lapsen totaaliset ongelmat, jotka tarkoittavat tutkimuksen (8) mukaan yli- ja alisääätelyn ilmenemistä samaan aikaan. Tutkimus (9) havaitsi, ettei vanhempien stressillä ollut yhteyttä yli-, alisääätelyn tai huonotuulisuuden ilmenemiseen Korean otannassa, vaikka korealaiset vanhemmat rapostoivat enemmän stressiä. Tutkimuksessa (4) vanhempien stressi oli yhteydessä alisääätelyn ilmenemiseen, jos vanhemmilla oli korkeat odotukset lapsesta.

Taulukko 11. Alaluokkien muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokat
Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhteydessä lapsen eksternalisoiviin ongelmiin, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)	Stressillä ei ollut yhteyttä alisääätelyn ilmenemiseen lapsilla Korean otannassa.
Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen totaaliin ongelmiin.(8.2)	Stressi lisäävä yhteys lasten ylisääätelyn ja alisääätelyn ilmenemiseen samaan aikaan
Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)	Stressillä ei ole yhteyttä ylisääätelyn ilmenemiseen lapsilla Korean otannassa.
Korkea stressi on yhteydessä harvoin eksternalisoivan käytöksen ongelmiin, jos vanhemman odotukset ovat matalat, mutta vanhemmuuden stressi ennusti eksternalisoivien käytösongelmia, jos vanhemmalla on korkeat odotukset lapsesta. (4.3)	Stressin ja vanhempien odotusten yhteys lisääntyneen alisääätelyn ilmenemiseen lapsilla.
Tulokset eivät tukeneet ajatusta vanhemmuuden toimivan välittäjämekanismina vanhemmuuden stressin vaikutuksesta theory of mind -suoritukseen / tunteiden ymmärtämiseen. (7.2)	Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen tunnetaitoihin
Vanhemmuuden stressi ennusti huonotuulisuutta Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4)	Stressillä on lapsen huonotuulisuutta lisäävä yhteys Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa.

6.3 Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan

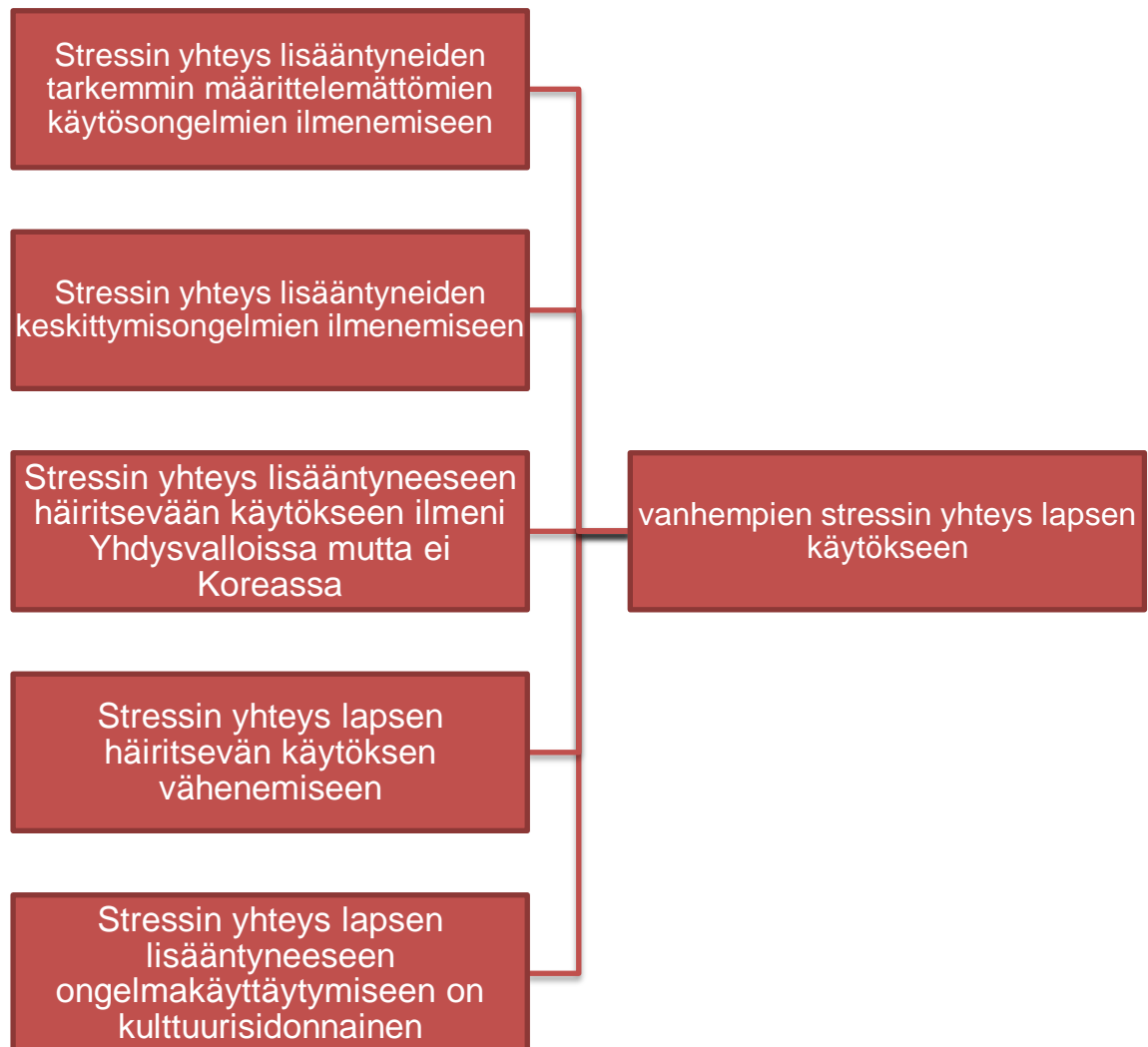
Kolmanneksi yläluokaksi muodostui vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan. Tämän yläluokan muodosti kaksi alaluokkaa ja viisi pelkistystä. Tätä muodostumista kuvaa kuvio 3. Alaluokka ”stressin vähentymisen yhteys lapsen selviytymiskompetenssin kasvuun” muodostui yhdestä pelkistyksestä, jossa stressin vähentyminen ilmensi positiivista muutosta lapsen selviytymiskompetenssiin (10.1). Tutkimuksessa selviytymiskompetenssi oli määritelty kyvyksi selviytyä emotionaalisista tilanteista, sosiaalisista tilanteista ja tavoiteorientoidusta tehtävästä. Alaluokka ”Stressin lisäävä yhteys lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin” koostui neljästä pelkistyksestä. Pelkistyksissä stressi on yhteydessä lapsen toimintaan (3.4), toiminnan negatiivisiin puoliin lisäävästi (3.5), käytöstöimintaan (8.5) sekä vähemmän positiiviseen vaikutukseen(3.2).

Kuvio 3. Yläluokan "Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan" ja alaluokkien "Stressin vähentymisen yhteys lapsen selviytymiskompetenssin kasvuun" ja "Stressin yhteys lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin lisäävästi" muodostuminen pelkistyksistä asti

6.4 Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen

Neljäs ja viimeinen yläluokka muodostui viidestä alaluokasta. Yläluokan muodostuminen alaluokista on kuvattu kokonaisuudessaan kuviossa 4.

Kuvio 4. Yläluokan ” Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen” muodostuminen alaluokista

Alaluokka ”stressin yhteys lisääntyneiden tarkemmin määrittelemättömien käytösongelmien ilmenemiseen” muodostui neljästä pelkistyksestä. Tämä muodostuminen on kuvattu kokonaisuudessaan taulukossa 11. Pelkistyksissä stressillä on yhteys käytösongelmiin (5.1), (5.2), (5.3) ja (6.2). Tutkimuksessa (5) stressin ja lapsen käytösongelmien välinen yhteys on yhteisvaihteleva eli stressin vähentyessä myös käytösongelmat

vähenevät ja kaksisuuntainen eli stressi pahentaa käytösongelmia ja käytösongelmat pahentavat vanhempien stressiä.

Taulukko 12. Alaluokan ”Stressin yhteys lisääntyneiden tarkemmin määrittelemättömien käytösongelmien ilmenemiseen” muodostuminen pelkistyksistä

Pelkistykset	Alaluokat
Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytösongelmien välillä on yhteisvaihtelua. (5.1)	Stressin yhteys lisääntyneiden tarkemmin määrittelemättömien käytösongelmien ilmenemiseen
Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytösongelmien välillä on kaksisuuntainen yhteys niin äidin kuin isän kohdalla. (5.2)	
Vanhemmuuden stressi on sekä syy että seuraus lapsen käytösongelmille. (5.3)	
Kasvatustilanteen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän käytösongelmia. (6.2)	

Alaluokka ”stressin lisäävä yhteys keskittymisongelmiin” muodostui kahdesta pelkistyksestä. Tämä muodostumista kuvaa taulukko 12. Tutkimuksessa (6) on havaittu yhteys vanhempien stressin ja keskittymisongelmien välillä.

Taulukko 13. Pelkistyksistä alaluokaksi ”Stressin yhteys lisääntyneiden keskittymisongelmien ilmenemiseen”

Pelkistykset	Alaluokka
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneisiin keskittymisongelmiin. (6.1)	Stressin yhteys lisääntyneiden keskittymisongelmien ilmenemiseen
Kasvatustilanteen stressi oli yhteydessä keskittymisongelmiin. (6.3)	

Alaluokat ”Stressin yhteys lapsen häiritsevän käytöksen vähenemiseen”, ”Stressin yhteys lapsen ongelmakäyttäytymisen lisääntymiseen on kulttuurisidonnainen” ja ”Stressin yhteys häiritsevän käytöksen lisääntymiseen ilmeni Yhdysvalloissa mutta ei Koreassa” muodostuivat vain yhdestä pelkistyksestä kukin. Näiden alaluokkien muodostuminen on kuvattuna taulukossa 14.

Taulukko 14. Alaluokkien ”Stressin vähentävä yhteys lapsen häiritsevään käytökseen”, ”Stressin yhteys lapsen ongelmakäyttäytymistä lisäävästi on kulttuurisidonnainen” ja ”Stressin yhteys lapsen häiritsevän käytöksen vähenemiseen” muodostuminen

Pelkistys	Alaluokka
Yhteys vanhemmuuden stressillä lapsen ongelmakäytökseen on kulttuurisidonnainen. (9.1)	Stressin yhteys lapsen lisääntyneeseen ongelmakäyttäytymiseen on kulttuurisidonnainen
Vanhempien stressin vähentyminen ja sisäisen kontrollin kasvu ilmentävät positiivista muutosta lapsen häiritsevään käytökseen (10.1)	Stressin yhteys lapsen häiritsevän käytöksen vähenemiseen
Vanhemmuuden stressi ennusti häiritsevää käytöstä Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4)	Stressin yhteys lisääntyneeseen häiritsevään käytökseen ilmeni Yhdysvalloissa mutta ei Koreassa

Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen tutkimuksen (5) perusteella on kaksisuuntainen. Vanhempien stressi lisää lapsen käytösongelmia ja käytösongelmat lisäävät vanhempien stressiä. Tutkimuksessa (10) on havaittu, että vanhempien stressin vähentyessä lapsen häiritsevä käytöskin vähenee. Tutkimuksessa (9) on havaittu, että yhteys on kulttuurisidonnainen ongelmakäytöksen eri muotojen kohdalla: ali- ja ylisääntelyn, häiritsevän käytöksen, ahdistuksen ja huonotuulisuuden.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten ja tutkimuksien pohdinta

7.1.1 Vanhempien stressin yhteys lapsen sosiaaliseen kehitykseen

Kahden tutkimuksen tulokset tukevat yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen sosiaalisen kehityksen välillä (3,4). Tutkimuksissa yhteys oli vanhempien stressin, joka johtui päivittäisistä askareista, vaikutus äiti-lapsi suhteeseen. Vaikutus oli iloa poistava, mutta ei negatiivisuutta lisäävä (3). Tutkimuksessa (4) vanhempien stressillä oli vaikutusta lapsen sosiaaliseen kompetenssiin luokkaolosuhteissa. Pelkistyksissä löytyi myös tuloksia, joissa ei ole löydetty tilastollisesti merkittävää yhteyttä stressin ja lapsen sosiaalisten taitojen välillä (1). Tutkimus (3) kuvasi arkirutiineista johtuvan stressin olevan suhteellisen pysyvään ja näin ollen se voi vaikuttaa äiti-lapsi suhteeseen pitkän aikaa iloa poistavasti.

Lapsen sosiaaliset taidot muodostuvat kommunikoinnista, kuuntelemisesta ja auttamisesta. Aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus toimii kehitysrakenteena lapsen kehitykselle (Ahonen ym. 2014). Heikkinen ja Huttu (2017) kuvaavat, että tärkeää kielialueiden normaalin kypsyminen kannalta on positiivinen kanssakäyminen kuten loruttelu, leikki, lukeminen ja laulaminen. Pieni lapsi ei opi kuuntelemalla vaan paras tapa oppia on vastavuoroinen aikuisten kanssa käyty keskustelu kasvokkain (Heikkinen – Huttu 2017). Sosiaalinen kehitys auttaa lasta kommunikoimaan, luomaan ystävyyssuhteita, tuomaan omia tunteitaan esille ja tulemaan ymmärretyksi, siksi on merkityksellistä, että vanhemman ja lapseen välinen suhde on iloinen ja positiivinen. Iloton vuorovaikutus ei kannusta lasta kehittymään sosiaalisesti.

7.1.2 Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen

Viisi (2,4,7,8,9) tutkimusta tukivat yhteyttä vanhempien stressin ja lapsella ilmenevän alisääätelyn välillä. Myös aiemmissa tutkimuksissa havaittiin yhteys vanhempien stressin ja alisääätelyn välillä (Calkins – Keane – Williford 2006; Bowker - Cooper – Coplan 2003). Tutkimus (4) puolsi tätä yhteyttä alisääätelyn osalta, jos stressaantuneen vanhemman odotukset lapsen käytökselle ovat korkeat, mutta, jos odotukset ovat matalat, stressi on harvoin yhteydessä alisääätelyn ongelmiin. Viidessä tutkimuksessa (4,6,7,8,9)

havaittiin yhteys vanhempien stressin ja ylisäätelyn ilmenemisen välillä. Tutkimuksessa (9) vertailtiin korealaisia ja yhdysvaltalaisia äitejä. Tutkimuksessa Korean otannasta ei löydytty yhteyttä vanhemman stressin ja lasten ylisäätelyn, alisäätelyn, ahdistuksen ja huonotuulisuuden ilmenemisen välillä. Yhdysvaltojen otannassa nämä yhteydet löytyivät. Tämä kuvastaa mahdollisuutta, että yhteys stressin ja alisäätelyn ja ylisäätelyn ilmenemiselle on kulttuurisidonnainen.

Neljä vuotiaana ystävyysuhteiden luominen alkaa ja leikitään yhdessä muiden kanssa. Lelujen jakaminen ja oman vuoron odottaminen helpottuvat, mutta ristiriitatilanteissa tarvitaan aikuisen ohjausta. (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012.) Tällainen iänmukainen ystävyysuhteiden luominen voi olla haastavaa ylisäätelylle lapselle, jos lapsi on sosiaalisesti vetäytyvä tai alisäätelylle lapselle, joka on aggressiivinen. Kehitykselle tärkeiden ystävyysuhteiden muodostuminen ja roolileikkien leikkiminen voivat vaarantua.

Viisi vuotiaana lapsi osaa huomioida toisten tunteita, olla sovitteleva sekä miettiä miltä asiat toisesta tuntuvat. Hyväksynnän ja onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä. (Kaisvuo – Storvik-Sydänmaa – Talvensaari – Uotila 2012.) Alisäätelyllä lapsen voi olla haastavaa ottaa toisten tunteet huomioon, koska omien tunteiden säätely on hankalaa. Myös onnistumisten ja hyväksynnän kokeminen voi olla vaikeaa, jos lasta torutaan ”huonon” käytöksen takia koko ajan.

Vanhemman tehtävänä on auttaa lasta oppimaan tunteista ja niiden säätelystä. Vanhemman stressi voi vaikuttaa muun muassa vastaanottavuuteen, jolloin lapsi voi jäädä ilman emotionaalista tukea. Ilman emotionaalista tukea lapsen tunteiden säätelyn taidot voivat jäädä huomiotta.

7.1.3 Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessaan

Tutkimuksissa (3 ja 8) stressillä oli yhteys lapsen toimintaan. Tutkimuksessa (3) oli korostettu vielä negatiivisten puolten lisääntymistä toiminnasta. Perheenjäsenten päivään vaikuttavat tunteet päivän mielialan, tunneyön ja ilmapiirin kautta, jotka heijastuvat jäsenten toimintaan ja suhteisiin perheessä (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009). Lasten toiminta heijastaa yhtälöä perheenjäsenten tunteista, ilmapiiristä ja mielialasta. Vanhemmat ovat merkittävässä roolissa perheiden ilmapiirin ja kommunikaation ja dynamiikan luomisessa.

Tutkimus (10) havaitsi, että stressin vähentyminen paransi lapsen selviytymiskompetenssia. Selviytymiskompetenssilla tarkoitetaan lapsen kykyä suoriutua emotionaalista-, sosiaalisista tilanteista ja tavoiteorientoiduista tehtävistä. Myös aiempi tutkimus (Crnic – Low 2002) ja kaksi (2,5) muuta tutkimusta tukivat yhteyttä, jossa stressin vähentyminen saa aikaan positiivista muutosta lapsessa.

7.1.4 Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen

Tutkimus (5) puoltaa stressin olevan sekä syy että seuraus lapsen käytösongelmille ja että niiden välinen yhteys on yhteisvaihteleva eli kun stressi vähenee niin vähenevät käytösongelmat. Tutkimuksessa (10) myös todettiin, että vanhemman stressin vähentyessä lapsen häiritsevä käytöskin vähenee. Yhteyttä, jossa stressin vähentyminen ilmentää positiivista muutosta lapsessa, löytyi myös alisääätelyn osalta tutkimuksesta (2) ja aiemmista tutkimuksissa (Baker ym. 2003; Calkins – Keane – Williford 2006). Tutkimus (9) vahvistaa ongelmakäytöksen kulttuurisidonnaisuutta, koska Korean otannassa käytökseen liittyviä ongelmia ei havaittu. Aikaisemmin pohdin kulttuurisidonnaisuutta myös ali-, ylisääätelyn, ahdistuksen ja huonotuulisuuden ilmenemisen osilta.

Jos tutkimuksissa havaitaan vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sosiaaliseen kehitykseen, voi olettaa että vanhempien stressillä on myös yhteys lapsen käytökseen. Lapsella ei välttämättä ole muita kanavia tai taitoja vielä kertoa ja käsitellä tunne-elämän ja sosiaalisen vuorovaikutuksen pulmia kuin oma käytös. Ihminen on kokonaisuus, jossa psyykkiset tai sosiaaliset pulmat voivat heijastua käytökseen.

7.1.5 Tutkimuksista yleisesti

Stressin vaikutus lapsen psyykkiseen kehitykseen alkaa jo kohdussa. Tutkimusten mukaan odottavan äidin stressi stressaa myös sikiötä. Stressi lisää kortisolin eritystä ja isoina annoksina se on haitallista sikiön hermosoluille. Pitkään suuri kortisolipitoisuus alkaa vaikuttamaan hermosolujen erilaistumiseen ja siten vaikuttaa keskushermoston kehittymiseen. (Heikkinen – Huttu 2017.) Suomalaisentutkimuksen mukaan odotusaikana stressaantuneiden äitien lapset ovat keskimääräistä arempia ja itkuisempia. Odotusajan stressin ja lapsen temperamentin välillä näkyi yhteys vielä lapsen ollessa viiden vuoden ikäinen. (Eriksson ym. 2009.) Tähän opinnäytetyön valitut aineistot eivät katta-

neet raskaus aikaa tai aikaa ennen kolmea ikävuotta, mistä seuraa, että tutkimuksissa ei ole huomioitu aiemman stressin vaikutuksia lapsen kehitykseen.

Stressiä aiheuttaa vanhemmille moni asia, kuten vanhemmuus, työ ja päivittäiset askareet (Rönkä – Malinen – Lämsä 2009). Vanhemman käytökselle ja stressille on monia syitä ja niin on myös lapsenkin käytökselle ja stressille. Tutkimuksissa ei kerätty lasten näkökulmia omalle käytökselle tai sen syyille. Syy käytökselle ei ole välttämättä vanhemman tai aikuisten tiedossa, jolloin on syytä pohtia voidaanko luotettavasti arvioida, että juuri vanhemman stressi vaikuttaa lapseen.

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että stressaantuneet vanhemmat keskittyvät enemmän lapsen negatiivisiin puoliin (Aldridge – Morgan – Robinson 2002). Tutkimuksissa käytettiin lasten ongelmien datan keräämiseen paljon vanhempien arviota. Jos stressaantunut vanhempi keskittyy negatiivisiin puoliin enemmän, voi hän antaa vääristyneen arvion lapsesta kokonaisuutena.

Kolmessa tutkimuksessa (10,5,2) havaittiin yhteyden stressin ja lapsen kehityksen välillä olevan samansuuntaista. Kun vanhemmilla stressi vähentyy, vähentyvät lapsen ongelmat. Myös aiemmissa tutkimuksissa vahvistettiin yhteyden olevan samansuuntaista: vanhempien stressin vähentymisen on huomattu yhdistyvän positiivisempaan vanhempiin ja lapseen (Crnic –Low 2002). Tutkimuksessa (5) havaittiin yhteyden olevan vielä molempiin suuntiin eli vanhempien stressi lisää ongelmia lapsella ja ongelmat lapsella lisäävät vanhempien stressiä. Aiemmissa tutkimuksissa oli myös havaittu korkean vanhemmuuden stressin pahentavan lapsen käytösongelmia ja lisääntyneet käytösongelmat pahensivat vanhemmuuden stressiä (Baker ym. 2003; Calkins – Keane – Williford 2006). Tutkimuksessa (4) havaittiin yhteyden stressin ja lapsen ongelmien välillä liittyvän myös vanhempien odotukset lapsesta. Vanhempien stressi ja korkeat odotukset ennustivat alisäätelyn ongelmia mutta stressi ja matalat odotukset eivät. Lopulta on vaikea sanoa mikä on syytä ja mikä seurausta tarkastellessa yhteyttä vanhempien stressin ja lapsen välillä, koska molemmat ovat tiiviissä kytköksessä toisiinsa. Ihminen on kokonaisuus, josta voi olla vaikea eritellä mikä aiheuttaa mitäkin ja mikä perimmäinen syy on.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Luotettavuuden arvioinnissa tarkastellaan kuinka totuudenmukaista tietoa on tuotettu. Arviointi on välttämätöntä tuotetun tiedon, sen hyödyntämisen ja tutkimustoiminnan kannalta. Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan luotettavuuskriteereillä. Kriteerit ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. (Juvakka – Kylmä 2007: 127.)

Uskottavuuden tarkastelemisen tarkoituksena on tutkimuksen ja tulosten uskottavuuden osoittaminen. Uskottavuutta voidaan lisätä tarkastelemalla ilmiötä uusista näkökulmista, tutkimalla ilmiötä huolellisesti ja aikaa säästämättä sekä keskustelemalla tutkimukseen osallistuneiden tai muiden tutkijoiden kanssa tutkimuksen tuloksista ja prosessista. (Juvakka – Kylmä 2007: 128). Tämän opinnäytetyön tekemiseen on käytetty aikaa alle vuosi, jonka aikana koen löytäneeni ajankohtaisen ja luotettavan tiedon opinnäytetyön aiheesta. Prosessin aikana työtä on opponoitu kaksi kertaa ja ohjaavan opettajan kanssa on keskusteltu usein.

Vahvistettavuus tarkoittaa tutkimuksen kuvaamista niin, että toinen tutkija voi seurata koko tutkimusprosessin kulkua. Kriteeri on koettu ongelmalliseksi, koska toinen tutkija ei välttämättä pääse samantyyppisiin tuloksiin samasta aineistosta. Tämä ei kuitenkaan kerro luotettavuusongelmasta vaan lisäävät ymmärrystä ilmiöstä. (Juvakka – Kylmä 2007: 129.) Vahvistettavuuden lisäämiseksi tiedonhaku on kuvattuna taulukkoon. Työn liitteissä on kuvattu valittu aineisto, alkuperäisilmaukset pelkistysineen ja koko analysointi. Tulokset kappaleessa on avattu käsitteiden taustoja. Työn vaiheet ovat esillä lukijalle.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten siirrettävyyttä muihin vastaavanlaisiin tilanteisiin (Juvakka – Kylmä 2007: 129). Tutkimukset, jotka valikoituivat tähän opinnäytetyöhön, on tehty suurimmaksi osaksi Yhdysvalloissa ja koen tulosten kertovan enemmän yhdysvaltalaisista perheistä ja kulttuurista. Tutkimuksessa (9) hyvin osoitettiin, ettei stressillä ollut käytetyillä mittareilla yhteyttä lapsien ongelmiin Korean otannassa ja että stressin yhteys ali-, ylisäätelyyn, ahdistuneisuuteen ja huonotuulisuuteen on kulttuurisidonnainen. Tulee vaikutelma, ettei tuloksia voida siirtää suomalaisiin perheisiin. Yhdysvaltalaisissa aiemmissa tutkimuksissa oli saatu samantyyppisiä tuloksia, jolloin tämän opinnäytetyön tulokset ovat siirrettävissä yhdysvaltalaisiin vastaavanlaisiin tilanteisiin.

Refleksiivisyys tarkastelee tutkijan tietoisuutta omista lähtökohdistaan ja omaa vaikutustaan aineistoon ja tutkimusprosessiin (Juvakka – Kylmä 2007: 129). Tämä opinnäytetyö on ensimmäinen laadullinen tutkimus, jonka olen tehnyt. Tämä on vaikuttanut työn laatuun, koska en ole tiennyt tarkalleen millainen työstä tulee ja kuinka asiat tulisi tehdä. Tein opinnäytetyön yksin, jolloin muun muassa englanninkielisen aineiston ymmärtäminen ja kääntäminen on ollut aikaa vievää. Olen käyttänyt käsitteiden kääntämiseen sanakirjan lisäksi google -hakukonetta, jotta ymmärrän käsitteen ensin englanniksi ja sitten pohdin mikä suomenkielinen käsite vastaa sitä. Yksinomaan minun lähtökohtani ja sisäinen maailmani ovat vieneet tämän opinnäytetyön tällaisiin lopputulemiin.

7.3 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksen etiikassa on kyse monista valinta- ja päätöksentekotilanteista, joita on ratkaistava tutkimusprosessin eri vaiheissa. Näistä keskeisimmät ovat aiheen valinta, tutkimusmenetelmät, aineiston analysointi, raportointi ja hyvään pyrkiminen. (Juvakka – Kylmä 2007.)

Aiheen valinnassa tärkeää on pohtia sen tarkoitusta, pohjalla olevia arvoja ja tuotetun tiedon merkitystä (Juvakka – Kylmä 2007: 144). Näitä olen pohtinut työn prosessin eri vaiheissa. Kappaleessa ”opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet” olen kuvannut työn tarkoituksen, tiedon merkitystä sekä perustellut lähtein valitsemani aiheen merkityksellisyyttä.

Kirjallisuuskatsauksessa menetelmien eettisyys ei ollut haasteena, koska menetelmät olivat selkeät ja koulun puolesta annetut. Koulu tarjosi työpajoja niin kirjallisuuskatsauksen kuin analysoinnin tekemiseen. Myös ohjaava opettaja on käynyt käytettyjä menetelmiä läpi. Tieto ja aineistot ovat hankittu laillisin menetelmin tietokannoista, internetistä ja kirjoista, joissa tieto on kaikkien saatavilla. Plagiointiin liittyvät ongelmat on ratkaistu Turnitin-ohjelmalla. Tämän ohjelman avulla olen välttänyt plagioinnin ja tekijänoikeuksien rikkomisen. Tällä opinnäytetyöllä pyrin hyvään tuottamalla hyötyä itselleni, muille opiskelijoille, aiheesta kiinnostuneille, vanhemmille, lasten kanssa työskenteleville sekä hankkeelle.

7.4 Jatkotutkimushaasteet

Jatkotutkimushaasteeksi ehdotan kulttuurisidonnaisuuden kartoittamista ja lasten mukaan ottamista aineiston keruuseen. Aineistossa (9) vertailtiin Yhdysvaltojen ja Korealasten äitien kokemusta stressistä ja lapsen ongelmista. Korealaiset äidit raportoivat enemmän stressiä ja vähemmän lapseen liittyviä ongelmia, kuten ali- ja ylisääätelyä sekä huonotuulisuutta kuin verrokkinsa. Kulttuurin merkitys stressin ja ongelmien kokemuksissa avaisivat meille uuden näkökulman arvioida vanhempien stressin yhteyttä lapsen kehitykseen ja kulttuuria. Tiedon saaminen juuri suomalaisilta perheiltä olisi mielenkiintoista.

Kaikissa tutkimuksissa dataa kerättiin vanhemmilta, opettajilta sekä muutamassa tarkkailtiin lapsen käytöstä. Lapsia olisi mahdollisuus haastatella ja antaa mahdollisuus heidän kertoa oman näkemyksen omasta käytöksestään. Saataisiin toisenlainen näkökulma yhteyteen ja ymmärtäisimme lapsia enemmän.

7.5 Ammatillinen kehitys

Tämä opinnäytetyö oli ensimmäinen laadullinen tutkimus, jonka tein. Se on vaikuttanut koko prosessiin. Nyt, jos saisin aloittaa alusta, tekisin asiat hieman toisin.

Kehitystä on tapahtunut kaikkien opinnäytetyön osa-alueiden suhteen. Uusina asioina tulivat kirjallisuuskatsauksen vaiheet ja induktiivisen sisällön analyysin teko. Nämä taidot ovat varmasti hyödyllisiä myös tulevaisuudessa. Systemaattisen tiedonhaku, kirjoittaminen sekä englanninkielen lukutaito saivat hyvää vahvistusta. Suurin kehitys näkyy luottamuksessa omiin kykyihin. Ennen opinnäytetyöprojektia olin varma, etten kykene tekemään yksin näin suurta työtä ja tarvitsisin parin. Onneksi tartuin haasteeseen yksin, koska nyt tiedän, että voin luottaa taitoihini.

Lähteet

Ahola, Kirsi – Toppinen-Tanner, Salla. 2012. Kaikkea stressistä. Miten stressi ilmenee? Helsingin Työterveyslaitos.

Ahonen, Sanna-Mari – Jääskeläinen, Petri – Kangasniemi, Mari – Liikanen, Eeva – Pietilä, Anna.Maija – Utriainen, Kati 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25(4) 291–301.

Ahonen, Timo – Lyytinen, Heikki – Lyytinen, Paula – Nurmi, Jari-Erik – Pulkkinen, Lea – Ruoppila, Isto (toim.) 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aldridge, J – Morgan, J – Robinson, D 2002. Parenting stress and externalizing child behaviour. *Research Review. Child and Family Social Work* no 7.

Aro, Tuija 2012. Itsesäätelyn vaikeudet. Teoksesta Dufva, Virpi – Koivunen, Mirjami: ADHD: diagnosointi, hoito ja hyvä arki. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aronen, Eeva – Sourander André 2014. Lasten psykiatria. Teoksesta Lönnqvist, Jouko – Henriksson, Markus – Marttunen, Mauri – Partonen Timo (toim): Psykiatria. Helsinki: Duodecim.

Axelin, Anna – Stolt, Minna – Suhonen Minna (toim) 2015. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun Yliopisto.

Axmon, Anna – Eek, Frida – Håkansson, Carita 2014. Insufficient time for leisure and perceived health and stress in working parents with small children. *Work* 55 (2016).

Baker, B – Blacher, K – Crnic, K – Edelbrock, C – Low, C – McIntyre, L 2003. Pre-school children with and without developmental delay: behavior problems and parenting stress over time. *Journal of Intellectual Disability Research* 47 (6/7).

Belsky, Jay 1984. The Determinants of parenting: A Process Model. Verkkodokumentti. <https://www.researchgate.net/profile/Jay_Belsky/publication/232447557_The_Multiple_Determinants_of_Parenting/links/0fcfd513f5b053cb50000000.pdf> Luettu 25.9.2017

Bolitho, Sarash – Lawrence, Debbie. 2011. Stress exercise plans to improve your life. Lontoo: A&C Black Publishers Ltd

Bumpus, Matthew – Crouter Ann 2001. Linking parent's work stress to children's and adolescents' psychological adjustment. American Psychological Society 10 (5).

Calkins, Susan – Keane, Susan – Williford Amanda 2006. Predicting Change in parenting stress across early childhood: Child and maternal Factors. Child Psychol (2007) 35: 251–263

Coplan, R. J., Bowker, A. & Cooper, S. M. (2003). Parenting daily hassles, child temperament and social adjustment in preschool. Early Childhood Research Quarterly 18.

Crnic, Keith – Low, Christine 2002. Everyday stress and parenting. Handbook of Parenting. Verkkodokumentti. <https://www.researchgate.net/profile/Barbara_Tinsley/publication/232595364_Health_promotion_for_parents/links/53d68dd40cf220632f3dafe2.pdf#page=280> Luettu 18.10.2017

De Backer, Charlotte – Mortelmans, Dimitri – Pasteels, Inge – Ponnet, Koen – Van Hiel, Alain – Van Leeuwen, Karla - Wouters, Edwin 2013. The Influence of Mothers' and Fathers' Parenting Stress and Depressive Symptoms on Own and Partner's Parent-Child Communication. Family Process 52 (2). FPI, Inc.

Eriksson, Johon – Heinonen, Kati – Järvenpää, Anna-Liisa – Komsu, Niina – Lahti, Jari – Räikkönen, Katri – Seckl, Jonathan – Strandberg Timo 2009. Maternal Licorice Consumption and Detrimental Cognitive and Psychiatric Outcomes in Children. American Journal of Epidemiology, Volume 170, Issue 9, 1 November 2009.

Heikkinen, Kirsi – Huttu, Tiina 2017. Pää edellä näin tuet lapsesi aivojen kehitystä. Helsinki: WSOY.

Horppu – Leppämäki – Nurmiranta 2014. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Kaisvuo, Terhi – Storvik-Sydänmaa, Stiina – Talvensaari, Helena – Uotila Niina 2012. Lapsen ja nuoren kasvu ja kehitys. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Temperamentti ja stressi. Helsinki: WSOY.

Koskinen Marja 2014. Stressi. Artikkelit. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. Verkkodokumentti. <http://www.yths.fi/terveystieto_ja_tutkimus/terveystietopankki/112/-stressi> Luettu 1.3.2017

Kulovesi, Anja 2009. Miten työskentelen fiksummin – en kovemmin. Yrityskirja Oy.

Kyngäs, Helvi – Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11 (1).

Kääriäinen, Maria – Lahtinen, Mari 2006. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. Hoitotiede 18 (1) 37–44

Laajasalo, Taina – Pirkola, Sami. 2012. Ennen kuin on liian myöhäistä. Ehkäisevän mielen terveyden toimivia käytäntöjä palvelujärjestelmän kehittäjille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90874/URN_ISBN_978-952-245-686-1.pdf?sequence=1> Luettu 1.3.2017

Ladonlahti, Tarja – Naukkarinen, Aimo – Vehmas Simo 1998. Käyttäytymisen ongelmat ja niiden luokittelu. Poikkeava vai erityinen? Juva: Atena.

Laine, Vesa – Vilkkö-Riihelä, Anneli 2012. Kehityspsykologia. Mielen maailma 2. Helsinki: Sanoma Oy.

Laine, Vesa – Vilkkö-Riihelä, Anneli 2013. Psykologian perustiedot. Mielen maailma 1. Helsinki: Sanoma Oy.

Piaget, J 1953. The origin of intelligence in the child. Teoksesta Ahonen, Timo – Lyytinen, Heikki – Lyytinen, Paula – Nurmi, Jari-Erik – Pulkkinen, Lea – Ruoppila, Isto (toim.): Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rekola, Leena. Teema-alue: Terveiden edistäminen. Positiivisen mielenterveyden edistäminen lapsiperheissä. PowerPoint esitys. Helsinki: Metropolian ammattikorkeakoulu.

Rintanen, Hannu - Säkkinen, Salla 2007. Suomalainen lapsi 2007. Helsinki: Edita Prima Oy

Rönkä, Anna – Malinen, Kaisa – Lämsä, Tiina 2009. Perhe-elämän paletti vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS- kustannus.

Suomen virallinen tilasto (STV). Perheet 2015. Helsinki Verkkodokumentti. < http://www.stat.fi/til/perh/2015/perh_2015_2016-05-30_tie_001_fi.html?ad=notify > Luettu 8.7.2017

Tamminen, Tuula 2016: Pienten lasten psyykkiset ja varhaisen vuorovaikutuksen häiriöt. Teoksesta Aronen, Eeva – Ebeling, Hanna – Kumpulainen, Kirsi – Laukkanen, Eila – Marttunen, Mauri – Puura, Kaija – Sourander Andre: Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim

Liitte 1 Valitut aineistot

Tutkimuksen tekijä(t), tutkimuspaikka ja -vuosi	Tarkoitus	Otos, aineiston keruu ja analysointi	Keskeiset tulokset
1. Mc Gordon Lucy, Riley Moira, Scar-amella Laura New Orleans, LA, USA, 2014	Tutkia vaikuttaako asiayhteyteen liit-tyvä stressi ja huomioiva vanhem-muus lapsen sosiaalisten taitojen hankintaan.	Otos 167 äitiä, lasten keski-ikä oli 49 kuukautta. Aineistoa kerättiin video-kuvatuilla haastettuluilla, kun äidit opettivat lasta pelaamaan peliä ja käyttämään radio-ohjattavaa autoa tarkkailtiin äidin herkkyyttä lapsen kiinnostukselle ja tarpeille sekä lap-sen vuorovaikutustaitoja ja haastatte-lulla mitattiin stressiä. Aineisto analy-soitiin regressioanalyysillä ja SEM menetelmällä.	Yhteyttä stressin tai huomioivan van-hemmuuden ja sosiaalisten taitojen välillä ei löydetty.
2. Henninger William, Luze Gayle Cedar Falls, Iowa, USA, 2012	Tutkia yhteyttä huoltajan masennuk-sen, stressin sekä stressin yhteyttä äidin masennukseen ja lapsen eks-ternalisoivaan käytökseen köyhissä perheissä.	Dataa kerättiin 24 kk, 36kk ja 5 vuo-den iässä 1067 lapsesta. Dataa kerät-tiin CBCL/1,5-5, CBCL/4-18, CES-D, PCDI-SF, RMSEA ja SRMR mene-telmillä. Data analysoitiin EHSRE ja SEM menetelmillä.	Tutkimuksessa löytyi merkittävä vai-utus huoltajan stressin ja lapsen eksternalisoivaan käytökseen.
3. Crnic Keith, Gaze Catherine, Hoff-man Casey Pennsylvania, USA, 2005	Tutkia yhteyttä vanhemmuuden stres-sin ja lapsen käytöksen välillä	Otos 141 3-vuotiasta lasta. Dataa kerättiin viidellä kotona tehdyillä ta-paamisilla, kolmella kysely-lomakkeella (PDH,CBCL,LES) sekä kolmella laboratorio tapaamisella. Data analysoitiin regressioanalyysillä	Stressillä on merkittävä vaikutus lap-sen toimintaan. Vanhemmat stressi vaikutti lapsen ja äidin väliseen vuo-rovaikutukseen.
4. Anthony Bruno, Anthony Laura, Glanville Denise, Naiman Daniel, Shaffer Stephanie, Waanders Chris-tine Baltimore, MD, USA, 2005	Tutkia stressin ja vanhemman käy-töksen vaikutusta lapsen sosiaaliseen kompetenssiin ja ongelma käytökseen luokassa.	Otos 229 lasta. Aineistoa kerättiin PBC, PSI-SF, SCBE menetelmillä vanhemmilta. Kahta ryhmää verrattiin keskenään sekä opettajien arvioon. Analysoitiin regressioanalyysillä.	Korkea vanhemmuuden stressi oli linkittynyt matalempaann sosiaaliseen kompetenssiin ja korkeaan eksterna-lisoivaan ja internalisoivaan käytök-seen.
5. Baker Bruce, Green Shulamite, Neece Cameron California, LA, USA, 2012	Tutkia lapsen käytös ongelmien ja vanhempien stressin kehityskaarta, yhteyttä lapsen käytös ongelmien ja vanhempien stressin välillä, vakuiku-	Otos 237 perhettä. Dataa kerättiin vanhemmilta kysymyslomakkeilla (SB-IV, FIQ,CBCL/1,5-5 ja CBCL/6-18) 3,5,9 ikävuosiana sekä koti käyn-	Vanhemmuuden stressi on syy ja seuraus lapsen käytös ongelmille.

	tuksen suuntaa lapsen ongelmallisen käytöksen ja vanhemmuuden stressin välillä sekä näiden suhteiden eroja äideissä ja isissä.	neillä 3,4,6,7 ikäisinä. Data analysoitiin HLM ja CLP menetelmällä ja regressioanalyysillä.	
6. Bakermans-Kranenburg Marian, Horman Albert, Jaddoe Vincent, Luijk Maartje, Thaner Anne, Tiemeier Henning Van Ijzendoorn Marius, Verhulst Frank Rotterdam, Alankomaat, 2012	Tutkia vauvan kiintymyssuhteen ja vanhemmuuden stressin roolia taaperon tunne ja käytös ongelmiin.	Otos 606 lasta. Dataa kerättiin vanhemmilta kyselylomakkeilla (SSP, NOSIK, PSI-SF, CBCL/1,5-5 , video kuvantamisella. Data analysoitiin yhdenmuuttuja varianssi analyysillä, MANCOVA	Kasvatukseen liittyvä vanhemmuuden stressi ennustaa enemmän tunne ja käytös ongelmia 3-vuotiaalla.
7. Guajardo Nichole, Petersen Rachel, Snyder Gregory Newport News, VA, USA, 2008	Tutkia vanhempien stressin ja käytöksen vaikutusta mielen ja tunteiden ymmärtämisen, intervannoivaan ja eksternalisoivaan käytökseen.	Otos 47 3-5- vuotiasta lasta. Dataa kerättiin erilaisilla kyselylomakkeilla (CBCL 1,5-5, PS, PSI), Theory of mind asteikolla, tunnekorteilla, tehtävillä, videohaastattelulla, haastattelulla ja atrkkailemalla. Data analysoitiin regressioanalyysillä.	Lapsilähtöinen vanhemman stressi ja vanhempilähtöinen vanhempien stressi aiheuttivat vanhempien löyhyyttä, eksternalisoivaa ja internalisoivaa käytöstä sekä lapsen theory of mind suoritukseen, joka mittaa lapsen tunteiden ymmärtämistä
8. Puff Jayne, Renk Kimberly Orlando, FL, USA, 2014	Tutkia yhteyttä vanhempien taloudellisen stressin, elämän stressillä, vanhemmuuden stressiä ja vanhempien käytöksellä lapsen käytöshäiriöihin.	Otos 119 2-6 -vuotiasta lasta. Dataa kerättiin ja analysoitiin IYFP, LES, PSI/SF, PCRI, CBCL/1,5-5 ja CBCL/6-18 menetelmillä. Data analysoitiin regressioanalyysillä.	Vanhempien stressi lisää lapsen internalisoivaan käytöstä.
9. Bang Hye Min, Byun Heejung, Chorpita Bruce, Chung Kyong-Mee, Ebesutani Chad, Kim Joohee, Weisz Jonh New York, USA, 2013	Tutkia kulttuurillisia eroja vanhempien stressin vaikutuksesta lapsen ongelmien Yhdysvaltojen ja Korean välillä.	Otos 317 korealaista ja 331 yhdysvaltalaisista lasta. Dataa kerättiin kyselylomakkeilla (CBCL PSI-SF). Aineisto analysoitiin regressioanalyysillä.	Vanhempien stressi liittyy merkittävästi lasten internalisoivaan ja eksternalisoivaan käytökseen Yhdysvaltojen otoksessa. Korealaisten otoksessa merkittävää yhteyttä näiden välillä löydetty vaikka äidit raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset äidit.
10. Dumas Jean, Felton Julia, Hanson Rochelle, Jackcon Carrie, Moreland Angela New York, USA, 2016	Ymmärtää yhteyttä vanhempien stressin, sisäisen kontrollin vaikutusta lapsen häiritsevään käytökseen ja selviytymiskompetenssiin.	Otos 610 vanhempaa. Dataa kerättiin kyselylomakkeilla (PSI-SF, PLOC, ECBI, CCS-R). Dataa analysoitiin regressioanalyysillä..	Vanhempien stressin vähentyessä ja sisäisen kontrollin kasvaessa ilmentävät positiivista muutosta lapsen käytökseen.

Alkuperäisestä ilmauksesta pelkistykseksi

Alkuperäinen	Pelkistys
The lack of a statistical association between cumulative stress and sensitive parenting with children's social skills provided no statistical evidence that sensitive parenting mediates any direct link between an accumulation of stress and children's social skills. (1.1)	Vanhempien stressillä ei ole suoraa yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin. (1.1)
Next, the main effects of cumulative stress ($\beta = -.01$, $p = .90$) and sensitive parenting ($\beta = .11$, $p = .22$) were evaluated; neither beta coefficient was statistically significant nor explained statistically significant portions of the variance associated with age 4 social skills (1.2)	Kumulatiivisen stressin ja lapsen sosiaalisten taitojen välillä ei löydetty tilastollisesti merkittävää yhteyttä. (1.2)
In addition, the finding that the trajectory of caregiver stress was related to the trajectory of child externalizing behaviours implies that the longer a caregiver experiences stress related to their relationship with their child, the more likely the child is to experience externalizing behaviours. (2.1)	Huoltajan stressi on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen kehityskaareen. (2.1)
Significant relationships were identified between the slope of caregiver stress scores and the slope of externalizing behaviour scores ($b = 2.86$; $P < 0.01$), and the initial level of parental stress scores and the slope of externalizing behaviour scores ($b = 2.79$; $P < 0.01$; see Fig. 3). (2.2)	Huoltajan stressin muutoksen jyrkkyys on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen. (2.2) Vanhemman stressin lähtötaso on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen. (2.2)
With respect to positivity, life stress accounted for a significant proportion of the variance (5.6%), while parenting daily hassles added an additional 4.5%, indicating a significant independent contribution. In both cases, greater cumulative stress was associated with less positive affect at 60 months. (3.2)	Kumulatiivinen stressi vanhemmilla oli yhteydessä vähemmän positiiviseen vaikutukseen 60 kk ikäiseen lapseen. (3.2)
Similar regressions addressed predictions to the quality of mother-child dyadic interaction in naturalistic interactions at 60 months (see Table 5). Regression results for mother-child dyadic pleasure indicated that life stress made no significant contribution, but parenting daily hassles significantly predicted dyadic pleasure, accounting for nearly 6.6% of the variance. The effect was in the expected direction, such that greater cumulative stress was associated with lower dyadic pleasure. (3.3)	Vanhemmuuden aiheuttamat päivittäiset askareet vaikuttivat äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon negatiivisesti. (3.3) Muu stressi ei vaikuttanut äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon (3.3)
Results indicated that the stress factors were important contributors to child functioning (3.4)	Stressitekijät vaikuttivat merkittävästi lapsen toimintaan (3.4)
In summary, parenting stress is a multidimensional construct with divergent but important implications for parenting, parent-	Kumulatiivinen stressi ja lapsiarjen haasteet vaikuttavat suoraan ja lisäävästi lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin 5 vuoden iässä.

<p>child relationships, and children's wellbeing. Parenting daily hassles reflect a particularly salient, and stable aspect of parenting stress whose unique contribution may be more to lessen positivity in mother-child interactions and relationships, than to contribute to increased negativity and conflict. Further, cumulative stress from both the major life event and parenting daily hassle approach contribute directly and additively to negative aspects of child functioning at age 5. However, despite suggestions that parenting likely mediates the association between parenting stress and child well-being, evidence for such a mechanism of effect was not apparent. The logic of the indirect hypothesis remains compelling nonetheless, and mediation may well be dependent upon the particular parent and child behaviours under investigation. (3.5)</p>	<p>(3.5)</p> <p>Vanhemmuuteen liittyvien arkirutiinien aiheuttama stressi on erityisen pysyvää ja vaikuttaa äiti-lapsi suhteeseen ennemminkin iloa poistavasti kuin negatiivista lisäten. (3.5)</p> <p>Stressillä on seuraamuksia vanhemmuuteen ja vanhempi-lapsi suhteeseen. (3.5)</p>
<p>This finding indicates that higher scores on PSI Total Stress are related to fewer externalizing behaviour problems if the parent's expectations are very low, but parenting stress increases externalizing behaviour problems if the parent has higher expectations of their child. (4.3)</p>	<p>Korkea stressi arvo on yhteydessä harvoihin eksternalisoivan käytöksen ongelmiin, jos vanhemman odotukset ovat matalat mutta vanhemmuuden stressi ennusti eksternalisoivia käytösongelmia, jos vanhemmalla on korkeat odotukset lapsesta. (4.3)</p>
<p>Parenting stress was significantly related to teacher ratings of social competence, internalizing behaviours, and externalizing behaviours, and the effects of parenting behaviour do not appear to mediate this relationship. (4.1)</p>	<p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen sosiaalisesta kompetenssista. (4.1)</p> <p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen internalisoivasta käytöksestä. (4.1)</p> <p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon eksternalisoivasta käytöksestä. (4.1)</p>
<p>Higher parenting stress ratings were linked to lower levels of classroom social competence, and higher levels of internalizing and externalizing behaviors (4.2)</p>	<p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä matalaan sosiaaliseen kompetenssiin luokassa. (4.2)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä korkeaan arvoon internalisoivassa käytöksestä. (4.2)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä korkeaan arvoon eksternalisoivasta käytöksestä. (4.2)</p>
<p>In summary, results supported covariation between parenting stress and behavior problems across time, in addition to the decrease in behavior problems across time. (5.1)</p>	<p>Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytös ongelmien välillä on yhteisvaihtelua. (5.1)</p>
<p>In summary, results provided some support for a bidirectional relationship between parenting stress and child behavior problems</p>	<p>Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytösongelmien välillä on kaksisuuntainen yhteys niin äidin kuin isän kohdalla. (5.2)</p>

across time for both mothers and fathers. (5.2)	
Results suggested that parenting stress is both an antecedent and consequence of child behavior problems. (5.3)	Vanhemmuuden stressi on sekä syy että seuraus lapsen käytösongelmille. (5.3)
Parenting stress was related to more aggression and attention problem behavior. (6.1)	Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneeseen lapsen aggressioon. (6.1) Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneeseen keskittymisongelmiin. (6.1)
The current study shows that more childrearing-related parenting stress predicts more emotional and behavioral problems in 3-year-old children. (6.2)	Kasvatuslähtöinen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän tunneongelmia. (6.2) Kasvatuslähtöinen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän käytösongelmia. (6.2)
Childrearing stress was related to emotional reactivity, withdrawn behavior, attention problems and aggressive behavior. (6.3)	Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä aggressiiviseen käytökseen. (6.3) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä keskittymisongelmiin. (6.3) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä lapsen sulkeutuneeseen käytökseen. (6.3) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä lapsen tunneherkkyyteen. (6.3)
As expected, parenting stress was related to aspects of both parenting and child behavior (see Table 3). Specifically, child-related parenting stress was associated with parental laxness as well as child internalizing and externalizing behavior, respectively. Parent-related stress was associated with both laxness and overreactivity. This aspect of parenting stress also predicted child internalizing, and externalizing, behavior. Interestingly, parents' usage of description during the play interaction was related to both child-related stress and parent-related stress. (7.1)	Vanhempilähtöinen stressi oli yhteydessä löyhään vanhemmuuteen ja ylireagoointiin. Tämä vanhemmuuden stressin puoli yhdistettiin lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1) Vanhempilähtöinen stressi oli yhteydessä löyhään vanhemmuuteen ja ylireagoointiin. Tämä vanhemmuuden stressin puoli yhdistettiin lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Lapsilähtöinen vanhemmuuden stressi on yhteydessä vanhemmuuden löyhyyteen ja lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Lapsilähtöinen vanhemmuuden stressi on yhteydessä vanhemmuuden löyhyyteen ja lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1)
Given that both child-related and parent-related parenting stress were related to parental laxness, and laxness predicted children's theory of mind understanding, a mediational model was examined. Two regression equations were conducted to examine child-related stress and parent-related stress separately. In each case, the control variables were entered on the first step and parenting stress and laxness were entered on the second step with theory of mind as the dependent variable. In both analyses, lax-	Tulokset eivät tukeneet ajatusta vanhemmuuden toimivan välittäjämekanismina vanhemmuuden stressin vaikutuksesta theory of mind suoritukseen / tunteiden ymmärtämiseen. (7.2)

ness remained a significant predictor of theory of mind. Thus, no evidence was provided for the idea that parenting (i.e. laxness) mediates the relationship between parenting stress and theory of mind performance (7.2)	
Hierarchical regression analyses suggested that negative economic events and parenting stress provide unique incremental variance in predicting young children's internalizing problems, whereas life stress and parenting stress provide unique incremental variance in predicting young children's externalizing problems. (8.1)	Yleinen stressi ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen eksternalisoinnin ongelmia. (8.1) Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen internalisoinnin ongelmia. (8.1)
With regard to parenting stress and young children's behavior problems, parenting stress was related significantly and positively to young children's internalizing problems, externalizing problems, and total problems. (8.2)	Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen internalisoiviin ongelmiin. (8.2) Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen eksternalisoiviin ongelmiin. (8.2) Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen totaallisiin ongelmiin (8.2)
Thus, negative economic events and parenting stress provided unique incremental variance in predicting young children's internalizing problems. (8.3)	Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja stressi ennustivat lapsen internalisoivia ongelmia. (8.3)
Thus, life stress provided unique variance in predicting young children's externalizing problems. (8.4)	Elämän stressi ennusti eksternalisoivia ongelmia lapsella. (8.4)
that parenting stress and parenting behaviors also may be related closely to children's emotional and behavioral functioning (8.5)	Vanhempien stressi ja vanhemmuuden tyyli voivat myös vaikuttaa lapsen käytöstöimintaan (8.5) Vanhempien stressi ja vanhemmuuden tyyli voivat myös vaikuttaa lapsen tunnetöimintaan (8.5)
Results of this initial analysis revealed a significant interaction term, suggesting that the relationship between parenting stress and child problem behaviors differed significantly as a function of culture. (9.1)	Yhteys vanhemmuuden stressillä lapsen ongelmakäytökseen on kulttuurisidonnainen. (9.1)
Result revealed that parenting stress among US mothers was significantly related to their children's internalizing and externalizing problems. (9.2)	Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin Yhdysvaltojen otannassa. (9.2) Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen eksternalisoiviin ongelmiin Yhdysvaltojen otannassa. (9.2)
These results revealed that parenting stress among Korean mothers was not significantly related to their children's (internalizing or externalizing) problems – despite Korean parents reporting significantly more parenting stress and significantly fewer child problems	Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)

relative to US mothers. (9.3)	Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhteydessä lapsen eksternalisoivaan käytökseen, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)
Parenting stress was thus positively related to anxiety, mood and disruptive behavior problems in the US sample but not in the Korean sample. (9.4)	<p>Vanhemmuuden stressi ennusti ahdistusta Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa. (9.4)</p> <p>Vanhemmuuden stressi ennusti huonotuulisuutta Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa. (9.4)</p> <p>Vanhemmuuden stressi häiritsevää käytöstä Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa. (9.4)</p>
The study found decreasing parent stress and increasing parent internal locus of control lead to positive changes in child outcomes. Results for Hypothesis indicated that changes in both PLOC(parental locus of control) and PSI(parenting stress) over the course of the intervention significantly predicted ECBI (child disruptive behavior) scores at follow-up. Similarly, changes on both PLOC and PSI over the course of the intervention significantly predicted CCC(child coping competence) scores at follow-up. (10.1)	<p>Vanhempien stressin vähentyminen ja sisäisen kontrollin kasvu ilmentävät positiivista muutosta lapsen häiritsevään käytökseen (10.1)</p> <p>Vanhempien stressin vähentyminen ja sisäisen kontrollin kasvu ilmentävät positiivista muutosta lapsen selviytymiskompetenssiin.(10.1)</p>

Pelkistyksistä alaluokkiin

Pelkistys	Alaluokat
<p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen sosiaalisesta kompetenssista. (4.1)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä matalaan sosiaaliseen kompetenssiin luokassa. (4.2)</p>	Stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin.
<p>Vanhempien stressillä ei ole suoraa yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin. (1.1)</p> <p>Kumulatiivisen stressin ja lapsen sosiaalisten taitojen välillä ei löydetty tilastollisesti merkittävää yhteyttä. (1.2)</p>	Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin.
<p>Vanhemmuuden aiheuttamat päivittäiset askareet vaikuttivat äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon negatiivisesti. (3.3)</p> <p>Stressillä on seuraamuksia vanhemmuuteen ja vanhempi-lapsi suhteeseen. (3.5)</p> <p>Vanhemmuuteen liittyvien arkitutiinien aiheuttama stressi on erityisen pysyvää ja vaikuttaa äiti-lapsi suhteeseen enemmänkin iloa poistavasti kuin negatiivista lisäten. (3.5)</p>	Päivittäisistä arkitutiineista johtuvan stressin heikentävä yhteys äidin ja lapsen välisen suhteeseen
Muu stressi ei vaikuttanut äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutuksen iloon (3.3)	Muusta johtuvalla stressillä ei ollut yhteyttä äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen
<p>Huoltajan stressi on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen kehityskaareen. (2.1)</p> <p>Huoltajan stressin muutoksen jyrkkyys on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen. (2.2)</p> <p>Vanhemman stressin lähtötaso on yhteydessä lapsen eksternalisoivan käytöksen muutoksen jyrkkyyteen. (2.2)</p> <p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon eksternalisoivasta käytöksestä. (4.1)</p> <p>Korkea vanhemmuuden stressin arvo oli yhteydessä korkeaan arvoon eksternalisoivassa käytöksessä. (4.2)</p> <p>Lapsilähtöinen vanhemmuuden stressi oli yhteydessä vanhemmuuden löyhyyteen ja lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1)</p> <p>Vanhempilähtöinen stressi oli yhteydessä löyhään vanhemmuuteen ja ylireagointiin. Tämä vanhemmuuden stressi puoli yhdistettiin lapsen eksternalisoivaan käytökseen. (7.1)</p> <p>Yleinen stressi ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen eksternalisoinnin ongelmia. (8.1)</p> <p>Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen eksternalisoiviin ongelmiin. (8.2)</p> <p>Elämän stressi ennusti eksternalisoivia ongelmia lapsella. (8.4)</p> <p>Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen eksternalisoiviin ongelmiin Yhdysvaltojen otannassa.(9.2)</p>	Stressin yhteys lapsen lisääntyneen alisääätelyn ilmenemiseen
Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhtey-	Stressillä ei ollut yhteyttä alisääätelyn ilme-

dessä lapsen eksternalisoiviin ongelmiin, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)	nenemiseen lapsilla Korean otannassa.
Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen totaalisiin ongelmiin.(8.2)	Stressi lisäävä yhteys lasten ylisäätelyn ja alisäätelyn ilmenemiseen samaan aikaan
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä opettajien arvioon lapsen internalisoivasta käytöksestä.(4.1) Korkea vanhemmuuden stressi oli yhteydessä korkeaan arvoon internalisoivassa käytöksessä. (4.2) Lapsilähtöinen vanhemmuuden stressi on yhteydessä vanhemmuuden löyhyyteen ja lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Vanhempilähtöinen stressi oli yhteydessä löyhään vanhemmuuteen ja ylireagointiin. Tämä vanhemmuuden stressin puoli yhdistettiin lapsen internalisoivaan käytökseen. (7.1) Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja vanhemmuuden stressi ennustavat lapsen internalisoinnin ongelmia. (8.1) Vanhemmuuden stressi vaikutti merkittävästi ja positiivisesti lapsen internalisoiviin ongelmiin. (8.2) Negatiiviset taloudelliset tapahtumat ja stressi ennustivat lapsen internalisoivia ongelmia. (8.3) Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin Yhdysvaltojen otannassa. (9.2) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä lapsen sulkeutuneeseen käytökseen.(6.3)	Stressin yhteys lisääntyneen ylisäätelyn ilmenemiseen lapsilla
Korealaisilla äideillä vanhemmuuden stressi ei ollut yhteydessä lapsen internalisoiviin ongelmiin, vaikka korealaiset vanhemmat raportoivat enemmän stressiä kuin yhdysvaltalaiset verrokkinsa. (9.3)	Stressillä ei ole yhteyttä ylisäätely ilmenemiseen lapsilla Korean otannassa.
Korkea stressi on yhteydessä harvoihin eksternalisoivan käytöksen ongelmiin, jos vanhemman odotukset ovat matalat mutta vanhemmuuden stressi ennusti eksternalisoivaiskäytösongelmia, jos vanhemmalla on korkeat odotukset lapsesta. (4.3)	Stressin ja vanhempien odotusten yhteys lisääntyneen alisäätelyn ilmenemiseen lapsella.
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneeseen lapsen aggressioon. (6.1) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä aggressiiviseen käytökseen. (6.3)	Stressin yhteys lisääntyneeseen aggressiivisuuteen
Kasvatuslähtöinen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän tunneongelmia. (6.2) Vanhempien stressi ja vanhemmuuden tyyli voivat myös vaikuttaa lapsen tunnetoimintaan (8.5) Vanhemmuuden stressi ennusti ahdistusta Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4) Kasvatuslähtöinen stressi oli yhteydessä tunneherkkyyteen.(6.3)	Stressin heikentävä yhteys lapsen tunnetaitoihin.
Tulokset eivät tukeneet ajatusta vanhemmuuden toimivan	Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen tunnetaitoi-

välittäjämekanismina vanhemmuuden stressin vaikutuksesta theory of mind suoritukseen / tunteiden ymmärtämiseen. (7.2)	hin
Vanhemmuuden stressi ennusti huonotuulisuutta Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4)	Stressillä on lapsen huonotuulisuutta lisäävä yhteys Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa.
Vanhempien stressin vähentyminen ja sisäisen kontrollin kasvu ilmentävät positiivista muutosta lapsen selviytymiskompetenssiin.(10.1)	Stressin vähentymisen yhteys lapsen selviytymiskompetenssin kasvuun
Stressitekijät vaikuttivat merkittävästi lapsen toimintaan (3.4) Kumulatiivinen stressi ja lapsiarjen haasteet vaikuttavat suoraan ja lisäävästi lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin 5 vuoden iässä. (3.5) Vanhempien stressi ja vanhemmuuden tyyli voivat myös vaikuttaa lapsen käytöstöimintaan (8.5) Kumulatiivinen stressi vanhemmilla oli yhteydessä vähemmän positiiviseen vaikutukseen 60 kk ikäiseen lapseen. (3.2)	Stressin yhteys lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin lisäävästi
Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytösongelmien välillä on yhteisvaihtelua. (5.1) Vanhemmuuden stressin ja lapsen käytösongelmien välillä on kaksisuuntainen yhteys niin äidin kuin isän kohdalla. (5.2) Vanhemmuuden stressi on sekä syy että seuraus lapsen käytösongelmille. (5.3) Kasvatustilanteen vanhemmuuden stressi ennusti enemmän käytösongelmia. (6.2)	Stressin yhteys lisääntyneiden tarkemmin määrittelemättömiin käytösongelmien ilmenemiseen
Vanhemmuuden stressi oli yhteydessä lisääntyneeseen keskittymisongelmiin. (6.1) Kasvatustilanteen stressi oli yhteydessä keskittymisongelmiin. (6.3)	Stressin yhteys lisääntyneiden keskittymisongelmien ilmenemiseen
Yhteys vanhemmuuden stressillä lapsen ongelmakäytökseen on kulttuurisidonnainen. (9.1)	Stressin yhteys lapsen lisääntyneeseen ongelmakäyttämiseen on kulttuurisidonnainen
Vanhempien stressin vähentyminen ja sisäisen kontrollin kasvu ilmentävät positiivista muutosta lapsen häiritsevään käytökseen (10.1)	Stressin yhteys lapsen häiritsevään käytökseen vähentymiseen
Vanhemmuuden stressi ennusti häiritsevää käytöstä Yhdysvaltojen otannassa, mutta ei Korean otannassa. (9.4)	Stressin yhteys lisääntyneeseen häiritsevään käytökseen ilmeni Yhdysvalloissa mutta ei Koreassa

Alaluokista yläluokkiin ja yhdistävään luokkaan

Alaluokat	Yläluokka	Yhdistävä luokka		
Stressin yhteys yleisesti matalaan sosiaaliseen kompetenssiin.	Vanhempien stressin yhteys sosiaaliseen kehitykseen	Vanhempien stressin yhteys lapsen psyykkiseen kehitykseen		
Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen sosiaalisiin taitoihin.				
Päivittäisistä arkirutiineista johtuvan stressin heikentävä yhteys äidin ja lapsen väliseen suhteeseen				
Muusta johtuvalla stressillä ei ollut yhteyttä äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen				
Stressin yhteys lapsen lisääntyneen alisääätelyn ilmenemiseen	Vanhempien stressin yhteys lapsen tunne-elämään ja sen kehitykseen			
Stressin yhteys lisääntyneen ylisääätelyn ilmenemiseen lapsilla				
Stressin lisäävä yhteys lasten ylisääätelyn ja alisääätelyn ilmenemiseen samaan aikaan.				
Stressillä ei ollut yhteyttä alisääätelyn ilmenemiseen lapsilla Korean otannassa.				
Stressillä ei ollut yhteyttä ylisääätelyn ilmenemiseen lapsilla Korean otannassa.				
Stressin ja vanhempien odotusten yhteys lisääntyneen alisääätelyn ilmenemiseen lapsella.				
Stressin yhteys lisääntyneeseen aggressiivisuuteen				
Stressin heikentävä yhteys lapsen tunnetaitoihin.				
Stressillä ei ollut yhteyttä lapsen tunnetaitoihin				
Stressillä on lapsen huonotuulisuutta lisäävä yhteys Yhdysvaltojen otannassa mutta ei Korean otannassa.				
Stressin vähentymisen yhteys lapsen selviytymiskompetenssin kasvuun			Vanhempien stressin yhteys lapsen toimintaan kokonaisuudessa.	
Stressin yhteys lapsen toiminnan negatiivisiin puoliin lisäävästi				
Stressin yhteys lisääntyneiden tarkemmin määrittellemättömien käytösongelmien ilmenemiseen	Vanhempien stressin yhteys lapsen käytökseen			
Stressin yhteys lisääntyneiden keskittymisongelmien ilmenemiseen				
Stressin yhteys lapsen lisääntyneeseen ongelmakäyttäytymiseen on kulttuurisidonnainen				
Stressin yhteys lapsen häiritsevän käytöksen vähenemiseen				
Stressin yhteys lisääntyneeseen häiritsevään käytökseen ilmeni Yhdysvalloissa mutta ei Koreassa				